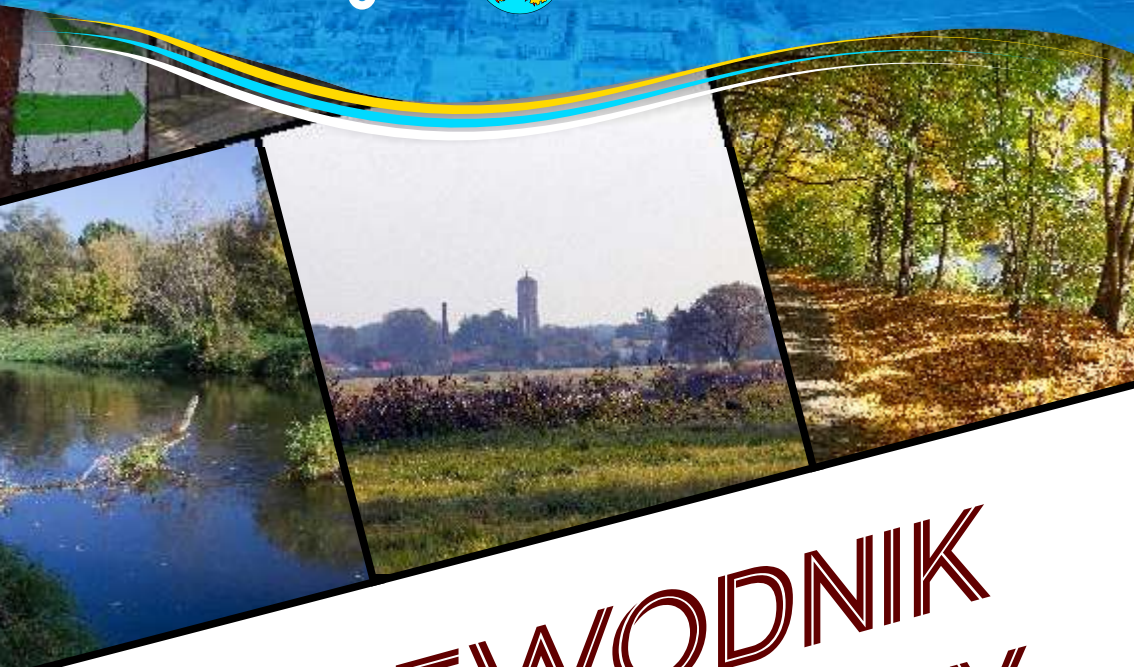

Skwierzyna

Miasto otwarte

PRZEWODNIK TURYSTYCZNY

GMINA SKWIERZYNA

*"Za dwadzieścia lat bardziej będziesz żałował tego,
czego nie zrobiłeś, niż tego, co zrobiłeś.*

Więc odwiąż liny, opuść bezpieczną przystań.

Złap w żagle pomysłyne wiatry. Podróżuj, śnij, odkrywaj"

- Mark Twain -

*"Twenty years from now you will be more disappointed by the
things that you didn't do than by the ones you did do.*

So throw off the bowlines. Sail away from the safe harbor.

Catch the trade winds in your sails. Explore. Dream. Discover."

- Mark Twain -

*„In 20 Jahren wirst du mehr enttäuscht sein über die Dinge,
die du nicht getan hast, als über die Dinge, die du getan hast.*

Also löse die Knoten, laufe aus aus dem sicheren Hafen.

Erfasse die Passatwinde mit deinen Segeln. Erforsche. Träume.“

- Mark Twain -

Drogi Turysto,

Oddaję w Twoje ręce Przewodnik Turystyczny po Gminie Skwierzyna, leżącej w Powiecie Międzyrzeckim - Województwie Lubuskim. Jest to piękna i malowniczo położona miejscowość silnie związana z pobliskimi rzekami. Wielki wpływ na życie mieszkańców ma także Puszcza Notecka, która rozciąga się od Santoka aż po wielkopolskie Oborniki. Lasy zajmują ponad 68% powierzchni gminy i są jednym ze skarbów tego regionu.

Zachęcam wszystkich sympatyków aktywnej oraz wypoczynkowej turystyki do spędzania czasu w naszym gościnnym regionie i korzystania z jego uroków jak również atrakcji przyrodniczych.

W naszej propozycji znajdzie się coś dla miłośników dwóch kółek - szlaki rowerowe, dla kochających historię i kulturę - perły architektury, dla zwolenników pieszej wędrówki - szlaki nordic walking oraz dla spragnionych wodnych wrażeń - krainę dwóch rzek Warty i Obry.

Wydana także przez Urząd Miejski w Skwierzynie mapa turystyczna "Spacer wzdłuż niebieskiej linii" stanowi znakomite uzupełnienie przewodnika.

Życzę wielu niezapomnianych przygód podczas odkrywania uroków oraz walorów turystycznych Gminy Skwierzyna. To idealne miejsce dla grzybiarzy, pasjonatów aktywnego wypoczynku i pieszych wędrówek, miłośników natury oraz osób lubiących historię.

*Burmistrz Skwierzyny
Lesław Hołownia*

Dear Tourist,

I give you this travel guide of Skwierzyna Commune located in Międzyrzecz County in Lubusz Voivodship. It is a beautiful and picturesquely located town strongly connected to nearby rivers. The life of its inhabitants is also greatly influenced by Notec Forest, which stretches from Santok to Oborniki. Forests cover 68% of the commune area and are one of the treasures of the region.

I encourage all of the sympathizers of active and leisure tourism to spend time in our hospitable region and to enjoy its beauty and natural attractions.

Our proposition also includes something for two-wheel lovers – cycle routes, for history and culture lovers – architectural gems, for the ones who enjoy walking – nordic walking routes and for those craving water activities – the land of two rivers: Warta and Obrą.

A tourist map “A Walk along the Blue Line” also published by the City Council of Skwierzyna is a great addition to the guide.

I wish you a lot of unforgettable adventures while discovering the beauty and touristic value of Skwierzyna Commune. It is a perfect place for mushroom pickers, active recreation enthusiasts, nature lovers and people fascinated by history.

*Mayor of Skwierzyna
Lesław Hołownia*

Lieber Tourist,

in deinen Händen hältst Du einen Reiseführer der Gemeinde Skwierzyna, im Landkreis Międzyrzecz – Wojewodschaft Lubuskie. Skwierzyna ist eine schöne und malerisch gelegene Stadt, die sehr mit den naheliegenden Flüssen verbunden ist. Großen Einfluss auf das Leben der Einwohner hat die „Puszcza Notecka“, welche sich von Santok bis zu Welkopolskie Oborniki erstreckt. 68% der Fläche der Gemeinde ist bedeckt mit Wald, was man als einen Schatz des Gebietes bezeichnen kann.

Ich möchte alle Anhänger des aktiven und erholsamen Tourismus anregen, Zeit in unserer gastfreundlichen Region zu verbringen und die Vielfalt der Natur voll auszunutzen.

In unserer Veröffentlichung findet jeder etwas für sich: Fahrradliebhaber – Fahrradstrecken; Geschichts- und Kulturinteressierte – viele architektonische Sehenswürdigkeiten; Wanderlustige – Nordic-Walkingstrecken und Wasserratten – das Land der Flüsse Warthe und Ober.

Die vom Gemeindeamt herausgegebene Tourismuskarte "Spacer wzdłuż niebieskiej linii" (Spaziergang entlang der blauen Linie) vervollständigt diesen Reiseführer.

Ich wünsche Dir viele unvergessene Eindrücke beim Entdecken unserer Gemeinde Skwierzyna. Sie ist ein idealer Ort für Pilzsammler, Liebhaber der aktiven Erholung, des Wanderns, der Natur und der Geschichte.

*Bürgermeister von Skwierzyna
Lesław Hołownia*

 Skwierzyna leży nad rzekami Warta i Odra. Pierwotnie była słowiańską osadą rybacką, leżącą przy przeprawie przez Wartę, na ważnym szlaku handlowym ze Szczecina do Krakowa. Około 1295 roku otrzymała prawa miejskie od króla polskiego, Przemysła II. Do drugiego rozbioru Polski w 1793 roku – jako miasto królewskie – wchodziło w skład starostwa międzyrzeckiego i było najbardziej na zachód położonym miastem Polski.

W roku 1406 król Władysław Jagiełło wznawia dokument o lokacji, nadaje Skwierzynie nowe przywileje i lokuje na prawie magdeburskim. Wyrazem rozwoju, dobrobytu i rosnącego prestiżu było przyznanie miastu barw i herbu w 1530 roku. Podstawą zamożności stały się przede wszystkim rzemiosło i handel. Dochodów Skwierzynie przysparzały liczne podatki, którymi obciążono mieszkańców, przyjezdnych i handlujących na słynnych skwierzyńskich jarmarkach. W owym czasie Skwierzyna była miastem trójnarodowościowym. Przez wieki, aż do początku XX w. zamieszkiwali ją Polacy, Niemcy oraz Żydzi. W mieście zgodnie egzystowały trzy grupy wyznaniowe: katolicka, ewangelicka i żydowska. Katolicy zajmowali kwartały wokół rynku i kościoła Św. Mikołaja, który był zarazem ich świątynią. Centrum objęła gmina ewangelicka z kościołem usytuowanym pierwotnie na terenie dzisiejszego placu targowego przy ul. Jagiełły, a później przy ul. Chrobrego. Żydzi zawiadywali zachodnią częścią miasta, której punktem centralnym była synagoga zbudowana przy ul. Rowowej (dziś róg ul. Jagiełły i Piłsudskiego).

Od 1793 roku Skwierzyna wchodziła w skład państwa pruskiego, a później niemieckiego (od 1871), w którym pozostała do 1945 roku. W dniu 31 stycznia 1945 została zajęta przez oddziały wojsk radzieckich. W skutek działań wojennych i dokonywanych przez Rosjan celowych podpażeń, grabieży i dewastacji mienia, miasto zostało zniszczone prawie w 60%. Po powrocie Skwierzyny w granice państwa polskiego ludność niemiecka została wysiedlona, a już 6 czerwca 1945 roku przybyło do miasta 800 Polaków wysiedlonych z Klewania na Wołyniu. Dzisiejsza Gmina Skwierzyna leży w Województwie Lubuskim, Powiecie Międzyrzeckim i jest w zasadzie jednolita pod względem narodowym i religijnym

Skwierzyna is situated on Warta and Odra Rivers. Initially it was a Slavic fishing settlement located by the Warta crossing, on an important trade route from Szczecin to Kraków. Around 1295 it got town privileges from the Polish king, Przemysł II. Until the Second Partition of Poland in 1793 – as a royal town – it was a part of starostwo międzyszyrleckiego and was westernmost town in Poland.

In 1406 the king Władysław Jagiełło resumed Skwierzyna's privileges and gives it new ones. Because of the development, wealth and growing prestige of the town it got its flag and coat of arms in 1530. The basis of wealth was mainly craft and trade. The income of Skwierzyna came from numerous taxes paid by inhabitants, visitors and people selling their goods on Skwierzyna's famous markets. In that time Skwierzyna was inhabited by people of three nations. Over the centuries, until the beginning of 20th century, Polish, German and Jewish people lived here together. There were three coexisting religious groups: Catholic, Protestant and Jewish. The Catholics lived near the market square and St. Nickolas Church, which was their temple. The centre was inhabited by the Protestants with their church situated on Jagiełły Street and then on Chrobrego Street. Jews lived in the west part of the town with a synagogue on Rowowa Street (today's corner of Jagiełły and Piłsudskiego Streets).

From 1793 Skwierzyna was a part of Prussia, and then Germany (from 1871), until 1945. On 31 January 1945 it was taken by a Soviet unit. As a result of military action and Russian hostilities the town was destroyed in almost 60%. After Skwierzyna was once again a part of Poland, German people were displaced, and on 6 June 1945 800 Polish people arrived displaced from Klevan in Volyn. Today's Skwierzyna Commune is located in Lubusz Voivodeship, Międzyrzecz County and is more or less homogenous in terms of nationality and religion.

Skwierzyna liegt im westlichen Großpolen an den Flüssen Warta und Odra. Ursprünglich war es eine slawische, am Übergang durch die Warthe, an der wichtigen Handelsstraße von Stettin nach Krakau gelegene Fischersiedlung. Um 1295 bekam sie die Stadtrechte vom polnischen König, Przemysł II. Bis zur zweiten Teilung Polens (1973) – als königliche Stadt – gehörte sie der Międzyrzeczer (Meseritzer) Starostei und war die am westlichsten gelegene Stadt Polens.

Im Jahre 1406 erneuerte König Władysław Jagiełło die Anlegungsurkunde, verlieh Skwierzyna neue Privilegien und legte sie auf Magdeburger Rechte an. Ein Ausdruck der Entwicklung, des Wohlstandes und wachsender Prestige war die Verleihung der Stadt im Jahre 1530 der Farben und des Wappens. Zur Grundlage des Wohlstandes wurden vor allem das Gewerbe und der Handel. Das Einkommen häuften Skwierzyna zahlreiche Steuer an, mit denen man die Einwohner, Ankömmlinge und die auf den berühmten Märkten von Skwierzyna Handelnden belastete. Zur damaligen Zeit war Skwierzyna eine Stadt der drei Nationalitäten. Jahrhunderte lang bis zum Anfang des 20. Jh. bewohnten sie Polen, Deutsche und Juden. In der Stadt existierten friedlich drei Konfessionen: die katholische, evangelische und jüdische. Die Katholiken besaßen die Stadtteile um den Marktplatz und um die Nikolai-Kirche, die zugleich ihr Gotteshaus war. Das Zentrum beherrschte die evangelische Gemeinde mit der ursprünglich auf dem heutigen kleinen Marktplatz in der Jagiełło-Straße, und dann in der Chrobry-Straße situierten Kirche. Die Juden bewohnten den westlichen Stadtteil, dessen Zentralpunkt die Synagoge in der Rowowa-Str (heute Ecke Jagiełło – und Pilsudski-Str.) bildete.

Seit 1973 gehörte Skwierzyna zum preußischen, später (seit 1871) zum deutschen Staat, in dem sie bis 1945 geblieben war. Am 31. Januar 1945 wurde die Stadt durch die Abteilungen der sowjetischen Armee besetzt. Infolge der Kriegshandlungen und der von den Russen bewusst durchgeführten Brandstiftungen, Plünderungen und Verwüstungen wurde die Stadt fast zu 60% zerstört. Nach Skwierzynas Rückkehr in die Grenzen des polnischen Staates wurde die deutsche Bevölkerung ausgesiedelt, und schon am 6. Juni 1945 kamen in die Stadt 800 aus Klewań in Wolynien ausgesiedelte Polen. Heutige Skwierzyna liegt in der Lebuser Woiwodschaft, im Kreis Międzyrzecz und ist eigentlich in nationaler und religiöser Hinsicht einheitlich.

Gmina Skwierzyna (52°35'56"N, 15°30'22"E) to idealne miejsce

dla wszystkich, którzy pragną odpocząć na łonie natury z dala od miejskiego hałasu. „Zielona perła” na północy województwa lubuskiego ma niezwykle bogatą ofertę turystyczną, z której każdy będzie mógł wybrać coś dla siebie.

Przepiękne lasy, które nie tracą swojego uroku nawet w chłodniejszych porach roku, pola usytuowane w pobliżu rzek, malownicze krajobrazy i architektura nosząca ślady minionych wieków. W sołectwach przynależnych do gminy zaprojektowano wiele szlaków turystycznych, dzięki którym podróż przez malowniczą krainę jest czystą przyjemnością. Z myślą o wszystkich odwiedzających okolicę postawiono tablice informacyjne oraz szczegółowo oznakowano trasy turystyczne, by maksymalnie zadbać o bezpieczeństwo osób, które zdecydują się na wypoczynek w tych stronach.

Murzynowo (52°38'31,35"N, 15°27'3,16"E)

Gmina Skwierzyna liczy siedem sołectw. Jednym z większych jest Murzynowo; duża wieś położona obok prawego brzegu Warty, w odległości ok. 6km na północny wschód od Skwierzyny. Dawniej miejscowość miała status wsi królewskiej, w starostwie międzyrzeckim.

Malownicze położenie Murzynowa sprawia, że jest to miejsce chętnie odwiedzane każdego roku przez turystów z różnych stron Polski. Szczególnym zainteresowaniem cieszy się zespół przyrodniczo-krajobrazowy o powierzchni 302ha, który powstał w celu ochrony walorów widokowych i estetycznych krawędzi doliny warciańskiej pomiędzy Kijewicami a Osetnicą. W tym niezwykle pięknym miejscu znajduje się kilkadziesiąt drzew o wymiarach pomnikowych, siedlisko wielu gatunków ptaków. Atutem okolicy ściągającym każdego roku rzesze turystów jest nieprzeciętna obfitość lasów w grzyby. Każdej jesieni pobliskie tereny zamieniają się w prawdziwy „grzybowy raj”.

Położenie Murzynowa w pobliżu Warty to idealna propozycja dla pasjonatów wędkarstwa, którzy w ciszy i spokoju mogą oddawać się swojej pasji.

Będąc w okolicy warto odwiedzić obecny kościół, którego powstanie przypada na 1837r. Pierwszą świątynię w Murzynowie ufundował w roku 1774 r. ostatni starosta międzyrzecki, kasztelan krakowski A. Jabłonowski.

Krobielewko (52°38'20"N, 15°43'29"E)

Szczególne znaczenie dla Krobielewka ma jego położenie, ponieważ miejscowość znajduje się na skraju Puszczy Noteckiej. Założnikiem wsi była osada o nazwie Krobielewo. Warto zaznaczyć, że Krobielewko to wieś o XVII wiecznym rodowodzie holenderskim. W roku 1939 Wehrmacht wybudował tutaj drewniany most na Warcie, a trzeba zaznaczyć, że był to najdłuższy drewniany most III rzeszy. Odwiedzając miejscowość warto odwiedzić kościół filialny z 1924r., budownictwo wiejskie z II połowy XVIII wieku oraz budynki dawnego urzędu celnego.

Znajdziemy tutaj również zabudowania niemieckiej strażnicy granicznej, dwór z końca lat XIX w. oraz dawną siedzibę nadleśnictwa. W centrum Krobielewka postawiono kompozycję rzeźbiarską- Głaz Edka, która wykonana została m.in. z polnych kamieni, drewna i opon; poza tym okolica to przede wszystkim piękne krajobrazy, rozległe pola i łąki, które cieszą oko o każdej porze roku. Dla osób nastawionych na aktywny wypoczynek idealne okażą się wyznaczone trasy, po których można poruszać się zarówno pieszo jak i rowerem.

Gościnowo (52°40'55"N, 15°25'45"E)

Kolejną ciekawą propozycją na terenie Gminy Skwierzyna jest Gościnowo. Wieś założona została we wrześniu 1613 roku przez starostę międzyrzeckiego- Aleksandra Zborowskiego. W 2008 roku do Gościnowa włączono przysiółek- Osetnica. Jak większość miejscowości w tym rejonie również Gościnowo posiada atrakcyjną ofertę turystyczną.

W centrum wsi znajduje się dawny cmentarz ewangelicki z nagrobkami z 1880 roku; założony został w poł. XIX wieku i działał do końca II wojny światowej.

W ramach akcji ***Ocalić od zapomnienia*** cmentarz odtworzono i dziś funkcjonuje w postaci lapidarium. W pobliżu znajduje się również cmentarz katolicki z pomnikiem, na którym widnieją nazwiska żołnierzy niemieckich, którzy ponieśli śmierć na frontach w latach 1914-1920.

Dla entuzjastów aktywnego wypoczynku przygotowano szeroką ofertę, w której znajdziemy m.in. możliwość odbywania długich wycieczek szlakami, które zostały zaprojektowane w taki sposób, by zaprezentować najciekawsze miejsca w okolicy.

W pobliżu znajduje się cała sieć szlaków turystycznych oraz liczne ścieżki edukacyjne. W pobliskich lasach odnaleźć można wiele unikalnych gatunków roślin i zwierząt. Podczas pieszych przechadzek czy rowerowych wycieczek natrafić można na drzewa takich gatunków jak dąb, sosna czy olcha, a żywe pomniki przyrody odnajdujemy na terenie całej gminy. Warto zaznaczyć, że dzięki występowaniu w większości drzew iglastych tereny gminne cieszą się cały rok, a szlaki turystyczne nie pustoszeją nawet w chłodniejszych miesiącach.

Dobrojewo (52°41'19,6"N, 15°28'02,5"E)

Dobrojewo usytuowane między Murzynowem a Gościńcem to niewielka miejscowość położona z dala od zgiełku miasta. Okolice sołectwa to alternatywa dla tych, którzy poszukują ekologicznych miejsc na swój wypoczynek.

Czyste powietrze, zielone tereny niezwykle bogate pod względem gatunków roślin i zwierząt to tylko nieliczne z oferowanych atrakcji. Przede wszystkim na uwagę zasługuje Kościół Świętej Trójcy w Dobrojewie z początku XX w.

Przy świątyni znajduje się poniemiecki cmentarz oraz stalowa dzwonnica. Warto odwiedzić Izbę Edukacji Leśnej, gdzie przechowywane są eksponaty związane z historią leśnictwa, ale nie tylko. W czterech izbach urządzono muzeum, a tam odnaleźć można np. przedmioty wojskowe czy eksponaty materialnej kultury mieszczańskiej i ziemiańskiej.

Już samo położenie wsi na skraju Puszczy Noteckiej czyni ją miejscem niezwykle ciekawym, szczególnie w cieplejszych porach roku. Rzadka fauna i flora daje schronienie niezwykłym, bezcennym gatunkom roślin i zwierząt. Spotkać tu możemy np. objętego ochroną storczyka plamistego, którego powszechne występowanie powoduje, że latem okoliczne pola zamieniają się w prawdziwy teatr barw.

W tutejszych lasach i na polach natrafić można na sarny, jelenie, dziki, kuny czy lisy, a przepływające przez Gminę Skwierzyna rzeki - Warta i Obra - są szczególnie doceniane przez miłośników wędkarstwa. Zwłaszcza Obra jest jedną z najbardziej łownych rzek regionu. Dodatkowym walorem turystycznym

jest możliwość odbywania długich wycieczek korytami rzeki; to idealne miejsce dla fanów sportu kajakowego. Szlaki rzeczne ciągną się przez najciekawsze miejsca w okolicy. Ogromne wrażenie robią powalone drzewa, często za sprawą występującego w okolicy bobra. Dzięki różnorodnej roślinności podróż jest wyjątkowym przeżyciem, które na długo zapadnie w pamięć każdego turysty.

Trzebiszewo (52°38'N, 15°23'E)

Malownicza wieś położona nad Wartą, na trasie między Skwierzyną a Gorzowem Wielkopolskim. Na przestrzeni wieków przynależność administracyjna Trzebiszewa wielokrotnie się zmieniała, jednak od roku 1993 wieś powróciła do powiatu międzyrzeckiego. Samo powstanie miejscowości datowane jest na XIV wiek.

W Trzebiszewie znajduje się neogotycki kościół, który wzniesiony został w latach 1846-1848. Turyści odwiedzający te strony podziwiać mogą architekturę z XIX w. o surowych cechach klasycystycznych. Charakterystyczna dla tego stylu jest m.in. prostota budowli, oszczędność w zdobieniu oraz przeważające proste linie.

Świeże powietrze, zielone tereny, a w pobliżu wsi użytek ekologiczny - „Staw Raby” - to atuty tej okolicy. Prawdziwym skarbem, zwłaszcza dla obserwatorów ptaków jest występowanie na pobliskich terenach bielika. O drapieżnej naturze pięknego ptaka turyści mogą przekonać się w trakcie polowań, którym oddaje się na nadwarciańskim brzegu.

Wiejce (52°38'45,2"N, 15°45'19,8"E)

Wieś położona na prawym brzegu Warty, na skraju Puszczy Noteckiej w odległości ok. 18 km na północny wschód od Skwierzyny. Dawniej w I połowie XIX w. miejscowość należała do właścicieli Goraja, a następnie przeszła w ręce majora von Jena-Kothen. To właśnie major wybudował tutaj folwark oraz dwór z przynależnym parkiem. Z biegiem czasu dwór został rozbudowany i przybrał formę neobarokowego pałacu.

Na przestrzeni lat, funkcje jakie pełnił pałac również ulegały zmianom. Kolejno funkcjonowała tu szkoła, ośrodek kolonijny, a w końcowym efekcie w latach 2001-2003 powstał luksusowy hotel. W Wiejcach znajduje się również **Bismarckstein**- głaz Bismarcka, na którym dawniej umieszczona była podobizna kanclerza. Poza zabytkami okolica sołectwa to przede wszystkim przepiękne

tajemnicze zagajniki i widoczne z każdej strony pola. Wiejce to prawdziwa „perła” regionu.

Niezwykła architektura przywodząca na myśl dawne dzieje w połączeniu z bujną zielenią regionu tworzą wspaniałą całość.

Niezwykłe bogactwo okolicznych lasów sprawia,

że każdego roku do Wiejce ściągają tabuny miłośników grzybobrania. To właśnie tutaj pierwszy raz zorganizowano Święto Podgrzybka- coroczną już dziś imprezę promującą tereny Puszczy Noteckiej. To wyjątkowe miejsce docenione zostało również przez myśliwych, ponieważ lasy bogate są w takie gatunki zwierząt jak sarny, dziki oraz jelenie.

Świniary (52°37'58,2"N, 15°35'35,0"E)

Miejscowość położona w dolinie Warty, ok. 7km na północny wschód od Skwierzyny. Sołectwo Świniary obejmuje trzy miejscowości: Świniary, Nowy Dwór oraz Jezierce, natomiast całość sołectwa znajduje się na terenie Puszczy Noteckiej.

W Świniarach podziwiać możemy neogotycki kościół filialny. Wyjątkowo cenne jest historyczne wyposażenie świątyni: retabulum ołtarzowe oraz cynowe świeczniki. W sołectwie mieści się park krajobrazowy, a na jego terenie pomnikowe dęby oraz staw. Warta uwagi jest również dawna oficyna dworska z 1911 roku. W okolicy znajduje się osada leśna Jezierce. Dawniej była to wieś, aktualnie Jezierce to leśniczówka położona przy jeziorze kilka kilometrów od Świniar.

Niedaleko wsi, obok leśniczówki Leszczyny mieszczą się dwa torfowiska: Kozia oraz Leszczyny, na których terenie spotkać można okazy takich roślin jak żurawina błotna czy rosziczka okrągłolistna.

Opisując tereny sołeckie nie można pominąć Nowego Dworu. Wieś pochodząca z XVII w. mieści się na południowym skraju Puszczy Noteckiej. Tutaj z całą pewnością na uwagę zasługuje neogotycki kościół z XIX w. oraz rozległy park krajobrazowy z pozostałościami po dawnym neoklasycystycznym pałacu. Ponadto Świniary to przede wszystkim piękne i ekologiczne tereny, świeże powietrze i spokój od miejskiego zgiełku.

Skwierzyna Commune ($52^{\circ}35'56''N$, $15^{\circ}30'22''E$) is a perfect place for all of those who want to rest surrounded by nature, away from the hustle and bustle of the city. "The Green Pearl" on the north of Lubusz Voivodeship seduces with an extraordinarily vast array of tourist activities with something for everyone.

There are marvelous forests that maintain their charm even when the weather gets colder, fields located near rivers, dazzling landscapes and architectural gems of past centuries. In the villages belonging to the commune there are numerous tourist routes, which enable visitors to travel around this delightful land with pure pleasure. With such visitors in mind, information boards and signs has been placed to ensure

Murzynowo ($52^{\circ}38'31,35''N$, $15^{\circ}27'3,16''E$)

Skwierzyna Commune includes seven villages. One of the biggest of them is Murzynowo; a large village located on the right bank of the Warta River, 6km East of Skwierzyna. In the past it was a royal village belonging to Międzyrzecz District.

Gorgeous surroundings of Murzynowo make it a place frequently visited by tourists from all over Poland every year. Especially the nature and landscape complex of 302ha,

which was founded to protect the beauty of the edge of Warta's valley between Kijewice and Ostnica draws a lot of attention. This special place is home to several monumental trees and to a great number of species of birds. The great asset of the area attracting tourists every autumn is the abundance of mushrooms in the forests. The location of Murzynowo close to the Warta River creates an opportunity for fishing lovers to enjoy their hobby.

While being here, it is worth to visit the church built in 1837. Its predecessor, the first temple in Murzynowo was founded by the last governor of Międzyrzecz District, a Cracovian castellan, A. Jabłonowski.

Krobielewko ($52^{\circ}38'20''N$, $15^{\circ}43'29''E$)

The location of Krobielewko has a special meaning, because it is placed on the brink of Notec Forest. The village originates as a settlement named Krobielewo. It is worth mentioning that Krobielewko is a village of 17th century Dutch origin. In 1939 Wehrmacht built here a wooden bridge on the Warta River – the longest wooden bridge of the Third Reich.

While visiting the village, one should visit the filiale church built in 1924, village buildings from the 2nd half of 18th century and the old customs buildings. One can also find here some German watchtowers, a mansion from late 19th century and the old forestry management headquarters. In the centre of Krobielewko one can see a sculpture composition – Edek's Boulder made, among others, of stones, wood and tyres. The surroundings are mainly gorgeous landscapes, vast fields and meadows which please the eye at any time of the year. For those who crave active recreation there are appointed routes to travel along by foot as well as by bike.

Gościno (52°40'55"N, 15°25'45"E)

Another interesting proposition within Skwierzyna Commune is Gościno. A village founded in September 1613 by the governor of Międzyrzecz, Aleksander Zborowski. In the past, from 1975 to 1998 Gościno was a part of Gorzów Voivodeship. In 2008 Osetnica became a part of Gościno.

Just like the majority of the villages and towns in the region, Gościno has a lot to offer in terms of tourism. In the centre of the village there is an old protestant cemetery with tombs from 1880, founded in 19th century and in operation until the end of the Second World War.

As a part of action ***Saving from being forgotten*** the cemetery has been reconstructed and now functions as a lapidarium. Nearby there is also a Catholic cemetery with a monument with the names of German soldiers who died in battle from 1914 to 1920 engraved on it.

For the enthusiasts of active recreation there is a vast array of propositions, including long walks along the routes passing through the most interesting places in the area.

Dobrojewo (52°41'19,6"N, 15°28'02,5"E)

Dobrojewo, placed between Murzynowo and Gościno, is a village away from the hustle and bustle of the city. Its surroundings is an alternative for those who seek ecological places to rest. Clean air, green areas rich in plants and animals are only few of the attractions. The Church of the Holy Trinity in Dobrojewo from the beginning of 20th century deserves special attention. Beside it there is a post-German cemetery and a steel bell tower. The Forest Education Chamber, where there are exhibits connected with the history of forestry, military and culture is also worth visiting.

The village's localisation on the brink of Notec Forest alone makes it very attractive, especially when the weather is warm. It is home to rare species of plants and animals, for example: heath spotted-orchid which is under protection and turns the local fields into a theatre of colours in the summer.

In local forests one can see does, deer, boars, martens, foxes and local rivers, Warta and Obra, are abundant in fish. The possibility of kayaking along the routes passing through the most

interesting places in the area and enjoying extraordinary nature, such as collapsed trees, beavers or diverse flora, is the next asset of Dobrojewo.

Trzebiszewo (52°38'N, 15°23'E)

A beautiful village situated upon the Warta River, between Skwierzyna and Gorzów Wielkopolski. It was founded in 14th century and belonged to many different administrative units. Since 1993 it is a part of Międzyrzecz District. In Trzebiszewo there is a neo-gothic church built in 1846-1848.

Tourists visiting the area can admire the 19th century architecture with some classical features, such as the simplicity of the buildings, modest decorations and the

domination of straight lines. Fresh air, green areas and an ecological ground called "Staw Raby" are the advantages of Trzebiszewo. The white-tailed eagle inhabiting the area is a real treat for those who enjoy observing birds. One can see it hunt on the bank of the Warta River.

Wiejce (52°38'45,2"N, 15°45'19,8"E)

A village located on the right bank of the Warta River, on the brink of the Notec Forest, about 18km North-East of Skwierzyna.

In the first half of 19th century the village belonged to the owners of Goraj, and then was owned by major von Jen-Kothen. It was him who build a farm and a mansion with a park in Wiejce. The mansion has been gradually extended and became a neo-baroque palace. The functions of the palace also changed over time.

It was a school, a summer camp, and between 2001 and 2003 a luxurious hotel.

In Wiejce there is also the **Bismarckstein** – Bismarck's boulder, on which there used to be the image of the chancellor.

Apart from historical buildings, the area is known for its dense forests, coppices and fields. Wiejce is a real “pearl” of the region. Extraordinary historical architecture and lush greenery create a magical combination.

The richness of local forests is the reason why every year great numbers of mushroom pickers come to Wiejce. It was here that the first Mushroom's Day was organized and now it has become an annual event promoting the area on Notec Forest. This special place is also valued by hunters, because the forests are rich in does, deer and boars.

Świniary (*52°37'58,2"N, 15°35'35,0"E*)

A village complex located in the Warta valley, about 7km North-East of Skwierzyna. It consists of three villages: Świniary, Nowy Dwór and Jezierce. The whole complex is situated within the Notec Forest borders.

In Świniary we can see a neo-gothic filiale church with exceptionally valuable religious items such as reredos, tin candle holders. There is also a landscape park with monumental oaks and a pond. The old court annex from 1911 also deserves attention. In the area there is a forest settlement Jezierce. It used to be a village, but now there is only a forester's house by a lake a few kilometers from Świniary. Near the village and the forest settlement

Leszczyny there are two peatbogs, where one can find cranberries and round-leaved sundews. While describing the area, one cannot omit Nowy Dwór. It is a village from 17th century located on the Southern border of Notec Forest. Here one can visit a neo-gothic church from 19th century and a vast park with the ruins of a neo-classical palace. Moreover, Świniary is a beautiful and ecological area with fresh air away from the hustle and bustle of the city.

Die Gemeinde Skwierzyna ($52^{\circ}35'56''\text{N}$, $15^{\circ}30'22''\text{E}$) ist ein idealer Ort für diejenigen, die weit vom Großstadtlärm in der Natur entspannen wollen. Die „grüne Perle“ im Norden der Wojewodschaft Lubuskie verfügt über ein reichhaltiges Tourismusangebot, in welchem jeder etwas für sich findet.

Schöne Walder, die ihr Antlitz sogar in den kalten Jahreszeiten nicht verlieren, Felder in Flussnähe, malerische Landschaften und eine Architektur, die die vergangenen Jahrhunderte widerspiegelt. In den zur Gemeinde gehörenden Schulzenämtern wurden viele Wanderwege angelegt. Dank dieser wird die Reise durchs malerische Land zum Vergnügen. An allen Wanderwegen wurden Infotafeln mit genauen Beschreibungen der Wege aufgestellt, um den Touristen ein größtmögliches Gefühl von Sicherheit zu gewährleisten.

Murzynowo ($52^{\circ}38'31,35''\text{N}$, $15^{\circ}27'3,16''\text{E}$)

Zur Gemeinde Skwierzyna gehören sieben Schulzenämter. Eins der größten ist Murzynowo, ein großes Dorf am rechten Wartheufer gelegen, ca. 6km nordöstlich von Skwierzyna. Früher hatte das Dorf einen königlichen Status im Landkreis Międzyrzecz.

Die malerische Lage von Murzynowo trägt dazu bei, dass jedes Jahr Touristen aus ganz Polen dieses Gebiet erkunden. Ein sehenswerter Punkt ist das 302ha große Naturschutzgebiet zwischen

Kijewice und Oestnica. Man findet hier z.B. Ureichen und viele verschiedene Vogelarten. Vor allem im Herbst werden die nahegelegenen Wälder zum „Pilzparadies“, welches jedes Jahr eine Schar von Touristen anzieht. Für Angler, die in Ruhe ihrer Leidenschaft nachgehen wollen, ist die Lage Murzynowos in der Nähe der Warthe ein idealer Ausflugspunkt.

Eine der Sehenswürdigkeiten ist die Kirche, aus dem Jahre 1837. Das erste Gotteshaus in Murzynowo hat der letzte Landrat von Międzyrzecz der Krakauer Kastellan A. Jabłonowski im Jahre 1774 gestiftet.

Krobielewko ($52^{\circ}38'20''\text{N}$, $15^{\circ}43'29''\text{E}$)

Krobielewko liegt an Rande des Waldgebietes Puszcza Notecka. Es entsandt aus der Siedlung Krobielewo. Erwähnenswert ist, dass Krobielewko im 17. Jh. von Niederländern anleget wurde. 1939 baute die Wehrmacht hier eine Holzbrücke über die Warthe, es war die längste Holzbrücke des dritten Reiches.

Unbedingt sollte man sich folgende Objekte ansehen: die Filiationkirche von 1924, bäuerliche Gebäude aus der zweiten Hälfte des 18. Jh., das ehemalige Zollamt, Gebäude des deutschen Grenzschutz, ein Schloss aus dem 19. Jh. und den ehemaligen Sitz der Försterei.

Im Centrum von Krobielowko befindet sich eine interessante Skulptur „der Eduardsfels“ (głaz Edka), die aus Steinen, Holz und Reifen besteht. Die Gegend beeindruckt vor allem durch ihre schöne Landschaft, die das Auge jedes Betrachters erfreuen. Für diejenigen, die aktiv ihre Zeit verbringen wollen gibt es viele Wanderwege, die man zu Fuß oder per Fahrrad erkunden kann.

Gościnowo (52°40'55"N, 15°25'45"E)

Das Dorf wurde im September 1613 vom Landrat von Międzyrzecz Aleksander Zborowski angelegt. Von 1975-1998 gehörte Gościnowo zum Landkreis Gorzów. 2008 wurde die Siedlung Osetnica an Gościnowo angeschlossen.

Wie die meisten Orte in dieser Region besitzt auch Gościnowo ein reichhaltiges Tourismusangebot. Im Centrum der Ortschaft befindet sich ein evangelischer Friedhof mit Grabsteinen von 1880. Angelegt wurde dieser im 19. Jh. und war bis zum Ende des zweiten Weltkrieges in Betrieb.

Im Rahmen des Projekts „Vor dem Vergessen bewahren“ wurde der Friedhof wiederhergestellt und ist heute ein Lapidarium. Auf dem naheliegenden katholischen Friedhof befindet sich eine Gedenktafel, auf der die Namen der deutschen Soldaten, die in den Jahren 1914-1920 an der Front ihr Leben geben mussten, verewigt sind.

Für Liebhaber der aktiven Erholung wurde ein großes Angebot vorbereitet. Man kann entlang der Wanderwege viele interessante Sehenswürdigkeiten der Gegend entdecken.

In der Nähe verläuft ein Netzwerk von Wander- und Radwegen und Bildungspfade. In den Wäldern gibt es viele einmalige Pflanzen und Tiere. Während Wanderungen sieht man Eichen, Kiefern und Erlen. Da das Waldgebiet zum größten Teil aus Nadelbäumen besteht, erfreut es auch in den Wintermonaten das Auge des Betrachters. Deshalb sind die touristischen Wege auch in den kälteren Monaten sehr beliebt.

Dobrojewo (52°41'19,6"N, 15°28'02,5"E)

Dobrojewo, ein Dorf weit vom Großstadttreiben entfernt, liegt zwischen Murzynowo und Gościno. Die Umgebung des Schulzenamtes ist ideal für diejenigen, die in Harmonie mit der Natur, ihre Zeit verbringen wollen. Saubere Luft und eine Landschaft, die über eine Vielzahl von Pflanzen und Tieren verfügt sind nur eine der Attraktionen der Gegend. Sehenswert ist die Dreieinigkeitskirche (20. Jh.), der dazugehörige alte deutsche Friedhof und der stählerne Glockenturm in Dobrojewo.

Besichtigen sollte man auch das Centrum der Forstbildung. Hier befinden sich viele historische Exponate der Försterei und ein kleines Museum mit Exponaten der bürgerlichen- und Gutskultur.

Auch Dobrojewo liegt am Rand des Waldgebietes Puszcza Notecka und ist besonders interessant in den warmen Monaten. Die einzigartige Fauna und Flora dient als Zufluchtsgebiet für viele seltene Tiere und Pflanzen, wie z.B. das gefleckte Knabenkraut, welches die Gegend besonders im Sommer in eine farbenfrohe Landschaft verändert.

In den Wäldern und Feldern trifft man auf Rehe, Hirsche, Wildschweine, Marder und Füchse. Die Flüsse Warthe und besonders die Ober, mit ihrem hohen Fischbestand, sind bei Anglern sehr beliebt. Anhänger des Wassersports können entlang der Flüsse verschiedenen Strecken mit dem Kajak zurücklegen. Großen Eindruck auf jeden Touristen machen die umgestürzten Bäume, meistens durch Biber gefällt, und die abwechslungsreiche Pflanzenwelt.

Trzebiszewo (52°38'N, 15°23'E)

Das malerische Dorf an der Warthe liegt zwischen Skwierzyna und Gorzów. Es entstand im 14. Jh.. In den Jahren hat sich die Verwaltungszugehörigkeit des Dorfes oft verändert, aber seit 1993 gehört es wieder zum Landkreis Międzyrzecz.

In Trzebiszewo steht eine neugotische Kirche (erbaut 1846-1848). Touristen können hier die Architektur des 19. Jh. bewundern.

Charakteristisch für diese Stilrichtung sind Einfachheit, einfache Linien und fast keine Ausschmückungen. Saubere Luft, grüne Felder und in der Nähe das Ökogebiet „Staw Raby“ (Fischteich) charakterisieren die Ortschaft. Ornithologen können hier Vögel und besonders den Seeadler beobachten. Diesem Raubtier kann man bei der Jagd am Wartheufer zusehen.

Wiejce (52°38'45,2"N, 15°45'19,8"E)

Das Dorf liegt am rechten Wartheufer, am Rande der Puszcza Notecka ca. 18km nordöstlich von Skwierzyna. Anfang des 19. Jh. gehörte der Ort dem Besitzer von Goraj, später dem Major von Jena-Kothen. Dieser erbaute hier einen Gutshof und ein Haupthaus mit Park, welches im Laufe der Zeit zu einem

neobarocken Schloss ausgebaut wurde. Die Nutzung des Schlosses veränderte sich auch im Laufe der Zeit. Es diente als Schule, Ferienlager und letztendlich entstand hier in den Jahren 2001-2003 ein luxuriöses Hotel. In Wiejce befindet sich auch ein „Bismarckstein“ (głaz Bismarcka), auf dem ein Abbild des Kanzlers stand. Abgesehen von den Sehenswürdigkeiten gibt es hier wunderschöne Wälder, geheimnisvolle Lichtungen und Felder. Wiejce ist die „Perle“ der Region. Die außergewöhnliche Architektur vereint sich mit der Schönheit der Natur.

Die Wälder locken jedes Jahr tausende von Pilzsammlern an. Hier wurde zum ersten Mal das Waldpilzfest, das jährlich für die Puszcza Notecka wirbt, organisiert.

Auch Jäger wissen diese Wälder zu schätzen, weil hier sehr viel Wild vorkommt, wie z.B. Rehe, Wildschweine und Hirsche.

Świniary (52°37'58,2"N, 15°35'35,0"E)

Die Ortschaft liegt im Warthetal, ca. 7km nördlich von Skwierzyna. Das Schulzenamt besteht aus drei Dörfern Świniary, Nowy Dwór und Jezierce, die im Einzugsgebiet der Puszcza Notecka liegen. Sehenswert ist die neugotische Filialkirche mit ihrer wertvollen und historischen Ausstattung: Altaraufsatz und Zinnkerzenhaltern. In dem Schulzenamt gibt es einen Landschaftspark, Rieseneichen und Fischteiche. Beachtenswert ist auch das Gutsnebenhaus von 1911. Im Einzugsgebiet befindet sich die Waldsiedlung Jezierce. Früher war das ein Dorf, heutzutage nur noch ein Forsthaus am See ein paar Kilometer von Świniary entfernt. Nicht weit vom Dorf neben dem Forsthaus Leszczyna erstrecken sich zwei

Moore: Koza und Leszczyny, dort wachsen Moosbeeren und rundblättrige Sonnentaue. Relevant ist auch die Ortschaft Nowy Dwór aus dem 17. Jh. im Süden des Waldgebietes Puszcza Notecka. Interessant ist die neugotische Kirche aus dem 19. Jh. und ein Landschaftspark mit den Ruinen eines neoklassischen Schlosses. Abgesehen von den Sehenswürdigkeiten zeichnet sich Świniary durch ihr schönes und ökologisches Gebiet, die saubere Luft und die Ruhe abseits der Stadt aus.

KALENDARIUM

Skwierzyna - miasto o ponad 700- letniej tradycji, położone w województwie lubuskim, powiecie międzyrzeckim. Sąsiaduje z gminami: Przytoczna, Bledzew, Międzyrzecz. Miasto zamieszkuje ok. 10 tys. osób. W granicach administracyjnych gminy znajduje się 7 sołectw: Dobrojewo, Gościno, Murzynowo, Krobielewko, Świniary, Trzebiszewo, Wiejce.

W Skwierzynie krzyżują się drogi: krajowa nr 24 relacji Poznań - Gorzów i droga międzynarodowa S-3 Wrocław - Szczecin. Przez Skwierzynę przebiega linia kolejowa Gorzów - Skwierzyna - Międzyrzecz - Zbąszynek. Od początku istnienia - miasto związane jest z rzekami Wartą i Obrą oraz Puszcą Notecką - ponad stukilometrowym kompleksem leśnym.

PRZYNALEŻNOŚĆ SKWIERZINY PRZEZ WIEKI

od około 967r. - orbita wpływów Państwa Piastowskiego

967 - 1296 - Państwo Polskie

1296 - 1321 - Księstwo Głogowskie

1321 - 1793 - Królestwo Polskie (Rzeczpospolita Polska)

1793 - 1807 - Królestwo Prus

1807 - 1814 - Wielkie Księstwo Warszawskie

1814 - 1821 - Wielkie Księstwo Poznańskie (podporządkowane Prusom)

1821 - 1871 - Królestwo Prus

1871 - 1945 - Cesarstwo Niemieckie / Państwo Niemieckie

1945 - do dziś - Polska

NAZWY MIASTA

1306 - pochodzi pierwsza wzmianka dotycząca Skwierzyny i traktująca ją jako miasto (*civitas*)

1312 - Zwerin

1313 - civitatis Nove Squerin

1315 - Zweryn, Swyryn

1406 - Skwirzyna

1563 - Skwierzina

1790 - Skwierzyna

1793 - Schwerin an der Warthe

1945 - Skwierzyna

WAŻNE DATY

X - XI w. - słowiańska osada rybacka

ok. 967 - okolice Skwierzyny w orbicie wpływów państwa Mieszka I

1234 - akcja zbrojna Henryka Brodatego, który przejmuje Skwierzynę i okolice

1238 - powrót pod panowanie książąt wielkopolskich

1295 - prawdopodobna data nadania praw miejskich przez króla Polski Przemysła II

1296 - 1329 - przynależność Skwierzyny do księstwa głogowskiego

1328 - budowa kościoła - późniejszy kościół pw. Św. Mikołaja

- 1329** - Skwierzyna ponownie w granicach Królestwa Polskiego
- 1400** - wielki pożar miasta
- 1406** - odnowienie i poszerzenie praw miejskich przez króla Władysława Jagiełłę
- 1466** - król Kazimierz Jagiellończyk oddaje Skwierzynę za długi Piotrowi z Szamotuł
- 1509** - miasto we władaniu rodu Górków
- 1530** - nadanie miastu herbu i barw
- 1543** - nadanie Skwierzynie statusu miasta królewskiego
- 1712** - spalenie miasta podczas wojny północnej
- 1769** - miasto w rękach konfederatów barskich
- 1790** - Skwierzyna garnizonom wojsk polskich nad zachodnią granicą Polski
- 1793** - przejście w granice Prus po drugim rozbiórce Polski
- 1807 - 1815** - Skwierzyna w granicach Księstwa Warszawskiego
- 1821** - wielki pożar miasta
- 1833** - budowa drogi z Berlina przez Skwierzynę do Poznania
- 1840** - budowa synagogi (zniszczona w 1945r.)
- 1840 - 1841** - budowa nowego ratusza
- 1846 - 1854** - budowa kościoła ewangelickiego - późniejszy kościół najśw. Zbawiciela
- 1861 - 1863** - przebudowa i rozbudowa kościoła katolickiego
- 1887** - utworzenie powiatu skwierzyńskiego
- 1896** - oddanie do użytku dworca i linii kolejowej Gorzów - Skwierzyna - Międzyrzecz
- 1896** - oddanie do użytku budynku szkoły ewangelickiej
- 1898** - budowa szpitala miejskiego
- 1911** - budowa portu zimowego i przeładunkowego nad Wartą
- 1914 - 1918** - miasto garnizonom wojskowym
- 1918** - udział skwierzyńskich Polaków w powstaniu wielkopolskim
- 1929 - 1930** - budowa wodociągów, kanalizacji i wieży ciśnień
- 1937 - 1938** - budowa koszar wojskowych
- 1939 - 1940** - obóz koncentracyjny w Skwierzynie dla Polaków z pogranicza
- 1945** - zajęcie miasta przez wojska radzieckie
- 1945** - powrót Skwierzyny w granice państwa polskiego, przybycie transportu przesiedleńców
- 1945** - utworzenie Garnizonu Skwierzyna
- 1961** - likwidacja powiatu skwierzyńskiego
- 1970** - odsłonięcie pomnika króla Władysława Jagiełły
- 1990** - zawieszenie flagi skwierzyńskiej na maszt
- 1995** - pierwsze odegranie hejnału z wieży ratuszowej
- 2015** - 25- lecie samorządności Skwierzyny

CALENDAR OF EVENTS

Skwierzyna – a town with over 700 years of tradition, located in Lubusz Voivodeship, in Międzyrzecz district. Its neighbouring communes are: Przytoczna, Bledzew and Międzyrzecz. The town is inhabited by about 10 thousand citizens. Within the commune there are seven villages: Dobrojewo, Gościnowo, Murzynowo, Krobielewko, Świniary, Trzebiszewo, Wiejce.

Skwierzyna is a place where national road no. 24 from Poznań to Gorzów and international road S-3 from Wrocław to Szczecin cross. A railway connection Gorzów - Skwierzyna - Międzyrzecz – Zbąszynek also runs through Skwierzyna. Since the beginning of its existence the town is strongly connected with Warta and Odra rivers and with the Notec Forest.

AFFILIATION OF SKWIERZYNA OVER THE CENTURIES

since around 967 – under the influence of the Piast State

967 - 1296 – the Polish State

1296 - 1321 – the Duchy of Głogów

1321 - 1793 – the Kingdom of Poland (Rzeczpospolita Polska)

1793 - 1807 – the Prussian Kingdom

1807 - 1814 - the Grand Duchy of Warsaw

1814 - 1821 – the Grand Duchy of Poznań (dependent on Prussia)

1821 - 1871 – the Prussian Kingdom

1871 - 1945 – the German Empire / the German State

1945 - until now – Poland

NAMES OF THE TOWN

1306 - Skwierzyna mentioned for the first time as a town (*civitas*)

1312 - Zwerin

1563 - Skwierzina

1313 - civitatis Nove Squerin

1790 - Skwierzyna

1315 - Zweryn, Swyryn

1793 - Schwerin an der Warthe

1406 - Skwirzyna

1945 - Skwierzyna

IMPORTANT DATES

X - XI century – Skwierzyna being a Slavic fishing settlement

around 967 – Skwierzyna under the influence of Mieszko I's state

1234 – Skwierzyna and its surroundings taken by Henryk Brodaty by a military operation

1238 – Skwierzyna under the dominion of Greater Poland's princes

1295 – the likely date of granting Skwierzyna civil rights by the king of Poland Przemysław II

1296 – 1329 - Skwierzyna being a part of the Duchy of Głogów

1328 – the construction of a church (later St. Nicholas Church)

- 1329** - Skwierzyna being within the borders of the Kingdom of Poland
- 1400** - a great fire of the town
- 1406** - the civil rights of Skwierzyna expanded by the king Władysław Jagiełło
- 1466** - the king Kazimierz Jagiellończyk gives Skwierzyna to Piotr of Szamotuły as a debt payment
- 1509** - Skwierzyna under the dominion of the Górka family
- 1530** - Skwierzyna granted a coat of arms and colours
- 1543** - Skwierzyna becoming a royal town
- 1712** - Skwierzyna burnt down during the Northern War
- 1769** - Skwierzyna taken by Bar Confederates
- 1790** - Skwierzyna becoming a garrison of the Polish army on the western border of Poland
- 1793** - Skwierzyna taken by Prussia because of the Second Partition of Poland
- 1807 - 1815** - Skwierzyna within the borders of the Grand Duchy of Warsaw
- 1821** - a great fire of the town
- 1833** - the construction of a road from Berlin, through Skwierzyna to Poznań
- 1840** - the construction of a synagogue (destroyed in 1945)
- 1840 - 1841** - the construction of the new city hall
- 1846 - 1854** - the construction of a protestant church (later Church of the Holy Saviour)
- 1861 - 1863** - the alteration and extension of the catholic church
- 1887** - the creation of Skwierzyna district
- 1896** - the commissioning of the railway station and railway connection Gorzów - Skwierzyna – Międzyrzecz
- 1896** - the commissioning of the building of the protestant school
- 1898** - the construction of the town hospital
- 1911** - the construction of the winter harbor on Warta
- 1914 - 1918** - Skwierzyna being a military garrison
- 1918** - the citizens of Skwierzyna taking part in Greater Poland Uprising
- 1929 - 1930** - the construction of waterworks, a sewer system a water tower
- 1937 - 1938** - the construction of military barracks
- 1939 - 1940** - the concentration camp in Skwierzyna
- 1945** - Skwierzyna taken by the Soviet Army
- 1945** - Skwierzyna back within the Polish borders, the arrival of internally displaced people from other regions
- 1945** - the creation of Skwierzyna Garrison
- 1961** - the liquidation of Skwierzyna district
- 1970** - the unveiling of the monument of the king Władysław Jagiełło
- 1990** - the raising of Skwierzyna's flag
- 1995** - the first bugle call played on the city hall tower
- 2015** - 25th anniversary of Skwierzyna's home rule

ZEITPLAN

Skwierzyna – eine Stadt mit 700-jähriger Tradition, gelegen in der Woiwodschaft Lubuskie im Landkreis Międzyrzecz. Skwierzyna grenzt an die Gemeinden Przytoczna, Bledzew und Międzyrzecz. Die Einwohnerzahl beträgt ungefähr 10 000. Im Verwaltungsgebiet der Gemeinde liegen 7 Schulzenämter: Dobrojewo, Gościnowo, Murzynowo, Krobielewko, Świniary, Trzebiszewo und Wiejce. In Skwierzyna kreuzen sich Landesstrasse Nr. 24 (Poznań – Gorzów) und die Schnellstraße S-3 (Wrocław – Szczecin). Durch Skwierzyna führt die Bahnlinie Gorzów - Skwierzyna - Międzyrzecz - Zbąszynek. Seit seiner Gründung ist Skwierzyna sehr mit den beiden Flüssen Wartha i Obra und auch mit dem Waldkomplex Puszcza Notecka verbunden.

ZUGEHÖRIGKEIT SKWIERZYNASIMLAUFE DER ZEIT

um 967 - unter Herrschaft der Piastern

967 - 1296 - Herzogtum Polen

1296 - 1321 - Herzogtum Głogów

1321 - 1793 - Herzogtum Polen (Republik Polen)

1793 - 1807 - Herzogtum Preußen

1807 - 1814 - Großherzogtum Warschau

1814 - 1821 - Großherzogtum Poznań (unter den Preußen)

1821 - 1871 - Preußen

1871 - 1945 - deutsches Kaiserreich / Deutschland

1945 - bis heute - Polen

STADTNAMEN

1306 - erste dokumentierte Erwähnung von Skwierzyna, wird als Stadt genannt (*civitas*)

1312 - Zwerin

1313 - civitatis Nove Squerin

1315 - Zweryn, Swyryn

1406 - Skwirzyna

1563 - Skwierzina

1790 - Skwierzyna

1793 - Schwerin an der Warthe

1945 - Skwierzyna

WICHTIGE DATEN

X - XI Jh. - slawische Fischersiedlung

um 967 - die Gegend um Skwierzyna unter dem Einfluss der Herrschaft von Mieszko I

1234 - Henryk Brodaty herrscht über Skwierzyna um das Umland

1238 - unter der Herrschaft Großpolens

1295 - der polnische König Przemysław II verleiht Skwierzyna Stadtrechte

1296 - 1329 - Zugehörigkeit zum Herzogtum Głogów

1328 - Bau der Kirche - die heutige Nikolaikirche

- 1329** - Skwierzyna wieder im Einzugsbereich des Herzogtums Polen
- 1400** - großer Stadtbrand
- 1406** - König Władysław Jagiełło verleiht erneut Skwierzyna Stadtrechte
- 1466** - König Kazimierz Jagiellończyk bezahlt mit Skwierzyna seine Schulden bei Piotr aus Szamotuł
- 1509** - Stadt unter der Herrschaft der Górkas
- 1530** - Schenkung des Wappens und Stadtfarben
- 1543** - Skwierzyna werden königliche Stadtrechte verliehen
- 1712** - Brand der Stadt während des Nordischen Krieges
- 1769** - Stadt unter der Konföderation von Bar
- 1790** - Skwierzyna als Garnison der polnischen Armee an der Westgrenze Polens
- 1793** - Zugehörigkeit zu Preußen nach der zweiten Teilung Polens
- 1807 - 1815** - Zugehörigkeit zum Herzogtum Warschau
- 1821** - großer Stadtbrand
- 1833** - Bau der Straße Berlin – Skwierzyna – Poznań
- 1840** - Bau der Synagoge (zerstört 1945)
- 1840 - 1841** - Bau des neuen Rathauses
- 1846 - 1854** - Bau der evangelischen Kirche – heutige Erlöserkirche
- 1861 - 1863** - Um- und Ausbau der katholischen Kirche
- 1887** - Entstehung des Landkreises Skwierzyna
- 1896** - Einweihung des Bahnhofs und der Bahnlinie Gorzów - Skwierzyna – Międzyrzecz
- 1896** - Einweihung der evangelischen Schule
- 1898** - Bau des städtischen Krankenhauses
- 1911** - Bau des Winterhafens und Umladeplatzes an der Warthe
- 1914 - 1918** - Garnisonsstadt
- 1918** - Teilnahme der Skwierzynianer beim Großpolnischen Aufstand
- 1929 - 1930** - Bau der Wasser-, Abwasserleitungen und des Wasserturms
- 1937 - 1938** - Bau der Kaserne
- 1939 - 1940** - Konzentrationslager in Skwierzyna für Polen aus dem Grenzgebiet
- 1945** - sowjetische Okkupation
- 1945** - Zugehörigkeit wieder zur polnischen Republik, Ankunft der Umgesiedelten
- 1945** - Gründung der Garnison Skwierzyna
- 1961** - Aufhebung des Landkreises Skwierzyna
- 1970** - Enthüllung des Denkmal des Königs Władysław Jagiełło
- 1990** - Skwierzynaflage wird gegestnet
- 1995** - Turmmusik vom Rathausturm wird gespielt
- 2015** - 25-jähriges Bestehen des Selbstverwaltung von Skwierzyna

NASZE PERŁY ARCHITEKTURY

OUT ARCHITECTURAL GEMS / UNSERE PERLEN DER ARCHITEKTUR

- 1. Ratusz z 1841 roku**
Town hall (1841)
Rathaus von 1841

- 2. Kamienica (2. poł. XIX w.) ul. Jagiełły 19-21**
Tenement house (2nd half of 19th century)
Jagiełły Street 19-21
Mietshaus, (2.Hälfte d. 19.Jh.)
Jagiełło-Str. 19-21

- 3. Budynek gospodarczy**
(1. poł. XIX w.)
Outhouse (1st half of 19th century)
Wirtschaftsgebäude
(1. Hälfte d. 19.Jh.)

- 4. Kamienica z 1867r., ul. Piłsudskiego 24**
(dawny sierociniec dla żydowskich chłopców)
Tenement house (1867), Piłsudskiego Street 24
(former orphanage for Jewish boys)
Mietshaus von 1867, Piłsudski-Str. 24
(ehm. Waisenhaus f. jüdische Jungen)

5. Kamienica, ul. Jagielloj 3. Wczesniej stala obok synagoga (z 1841r.) zamieniona przez Niemcow na magazyn zbozowy (1933) i podpalona przed wkroczeniem Armii Czerwonej (1945)

Tenement house, Jagiello Street 3. Formerly located next to a synagogue (from 1841), which was turned into a granary by Germans (1933) and torched before Red Army invasion (1945)

Mietshaus, Jagiello-Str. 3. Früher stand daneben eine Synagoge (1841), von den Deutschen zum Getreidelager verwandelt (1933) und vor dem Einmarsch der Roten Armee niedergebrannt (1945)

6. Kamienica (2. poł. XIX w.) o cechach secesyjnych, z półokrągłym wykuszem, ul. Jagielloj 5

Tenement house (2nd half of 19th century) with Art Nouveau features with semicircular window bay, Jagiello Street 5

Mietshaus, (2.Hälfte d. 19.Jh) mit Sezessionsmerkmalen und halbrundem Erkner, Jagiello-Str.5

7. Dawny budynek szkoły katolickiej (2. poł. XIX w.) ul. Jagielloj 15

Old Catholic school building (2nd half of 19th century), Jagiello Street 15

Ehm. katholische Volksschule (2.Hälfte d.19.Jh), Jagiello-Str.15

8. Późnogotycki kościół parafialny pw. św. Mikołaja Biskupa, (XV w.) rozbudowany w latach 1861-63. Od 1968 w głównym ołtarzu znajduje się łaskami słynącym obraz Matki Boskiej Klewańskiej. Na dziedzińcu Kościoła znajdują się dwie XIX-wieczne rzeźby: św. Mikołaja i anioła. Wpisany do rejestru zabytków

Perpendicular parish St. Nickolas Church (15th century), extended in 1861-63. Since 1968 there is a painting of Our Lady of Klevan in the main altar. In the churchyard there are two 19th century sculptures: of St. Nickolas and of an angel. It is in the national register of historic monuments

Spätgotische katholische Pfarrkirche St.-Nikolaus aus dem 15. Jh. Aus -und umgebaut in den Jahren 1861-63. Im Hauptaltar (seit 1968) Gnadenbild der Klewaner Gottesmutter. Im Kirchhof – zwei Skulpturen aus dem 19.Jh.: hl. Nikolaus und ein Engel. Im Denkmalregister

9. Deptak – ul. Piłsudskiego większość znajdujących się przy niej kamienic zbudowano w I połowie XIX wieku, po wielkim pożarze w 1821 r.

Walkway, Piłsudskiego Street. Most of the tenement houses here were built in 1st half of 19th century, after a great fire in 1821

Fußgängerzone – Piłsudski-Str. Die meisten Häuser wurden nach dem großen Stadtbrand (1821) gebaut

10. Kamienica (2. poł. XIX w.) róg ul. Czerwonego Krzyża i Piłsudskiego

Tenement house (2nd half of 19th century), the corner of Czerwonego Krzyża and Piłsudskiego Streets

Mietshaus (2. Hälfte d. 19.Jh.) – Ecke d. Czerwonego Krzyża - und Piłsudski - Str.

11. Kamienica (XIX w.) ul. Czerwonego Krzyża,
dom Willi Pfeiffera

Tenement house (19th century) Czerwonego Krzyża
Street, the house of Willa Pfeiffer

Mietshaus (19.Jh.), Czerwonego Krzyża
– Str., das Willi-Pfeiffer-Haus

12. Kamienica (XIX / XX w.) ul. Rynek 2

Tenement house (19th century / 20th century),
Rynek Street 2

Mietshaus (19./20. Jh), Rynek –Str. 2

13. Dom Rzemiosła – kamienica z 1856 r. ul. Rynek 6,
w I poł. XX w. w przebudowana na piekarnię i sklep,
wpisana do rejestru zabytków

House of handcraft – a tenement house (1856), Rynek
Street 6. In the 1st half of 20th century rebuilt to
become a bakery and a shop. It is in the national
register of historic monuments

Haus des Handwerks – Mietshaus (1856), Rynek-Str.6.
Anfang d. 20.Jh. umgebaut zur Bäckerei
und zum Laden. Im Denkmalregister

14. Budynek mieszkalny (2. poł. XIX w.)
róg ul. Czerwonego Krzyża i Prusa

(2nd half of 19th century), the corner of
Czerwonego Krzyża and Prusa Streets

Wohnhaus (2.Hälfte d. 19.Jh.), Ecke
der Czerwonego Krzyża–und Prus –Str.

15. Spichlerz przy ul. Prusa 4, ryglowy i murowany, trójkondygnacyjny, z początku XIX w. i rozbudowany pod koniec XIX w., obecnie nie użytkowany, wpisany do rejestru zabytków
Granary (the beginning of 19th century), Prusa Street 4. It is half-timbered, three storeys high, was extended at the end of 19th century. Not in use nowadays, it is in the national register of historic monuments
Kornspeicher in der Prus-Str. 4 (Anfang d. 19. Jh. gebaut, Ende d. 19. Jh. ausgebaut), 3-stöckiges Fachwerkgebäude. Z. Zt. unbenutzt. Im Denkmalregister

16. Budynek Nadleśnictwa (2. poł. XIX w.)
ul. 2-go Lutego 2. Przed budynkiem niewielki ogród dendrologiczny, będący początkiem „Szlaku Bobrów” na Obrze
Forest Service building Budynek Nadleśnictwa (2nd half of 19th century), 2-go Lutego Street 2. In front of the building there is a small arboretum, which is the beginning of “The Trail of the Beavers” on Obrza river.
Oberforstamt, (2.Hälfte d. 19.Jh.), 2-Lutego-Str. 2. Vor dem Gebäude - ein kleiner dendrologischer Garten, Anfang der „Biberstraße“ an der Obrza

17. Młyn zbożowy murowany (pocz. XX w.)
przy ul. Głowackiego
Bricked gristmill (the beginning of 20th century), Głowackiego Street
Getreidemühle, gemauert, (Anfang d. 20.Jh.), Głowacki-Str.

18. Zespół zabudowy fabrycznej (XIX / XX w.)
przy ul. Rzeźnickiej 1, dawna rzeźnia miejska
Complex of industrial buildings (19th century / 20th century), Rzeźnicka Street 1, former town slaughterhouse
Komplex d. Fabrikgebäude, (19./20.Jh.), ehm. städtischer Schlachthof – Rzeźnicka-Str. 1

19. Kamienica (2. poł. XIX w.) róg ul. Rzeźnickiej i 2-go Lutego, słynny Bar „Pod Bykiem”

Tenement house (2nd half of 19th century), the corner of Rzeźnicka and 2-go Lutego Streets, the former “Pod Bykiem” Bar

Mietshaus (2.Hälfte d.19.Jh.) Ecke der Rzeźnicka-und 2-Lutego-Str., berühmte Bar „Zum Stier“.

20. Kamienica (z poł. XIX w.) ul. 2-go Lutego 11

Tenement house (the middle of 19th century),

2-go Lutego Street 11

Mietshaus (Hälfte d. 19.Jh.),

2-Lutego-Str. 11

21. Willa przy ulicy 2-go Lutego 5, zbudowana w 1910 r. przez Augusta Klemmanna, właściciela znajdującego się w sąsiedztwie tartaku. Kamienica w stylu modernistycznym ze stylowymi zapożyczeniami.

Villa (1910), 2-go Lutego Street 5. Built by August Klemmann, the owner of the sawmill nearby. Modernist with stylistic borrowings.

Villa, 2-Lutego-Str.5, gebaut 1910 von August Klemmann, Inhaber des in der Nähe liegenden Sägewerkes. Haus im modernistischen Stil mit stilvollen Entlehnungen

22. Budynek Poczty przy ul. 2-go Lutego,

zbudowany w 1888 r. w stylu neogotyckim, charakterystycznym dla obiektów użyteczności publicznej

Post Office (1888), 2-go Lutego Street. Built in neo-gothic style characteristic of public utility facilities

Postgebäude, 2-Lutego-Str., erbaut 1888 im für die Wohlfahrtseinrichtungen charakteristischen neugotischen Stil

23. Kościół filialny pw. Najświętszego Zbawiciela,
neoromański z wolnostojącą wieżą, wcześniej
świątynia ewangelicka wzniesiona w latach 1846-
1854. Kościół wpisany do rejestru zabytków

*Filiale church of the Most Holy Savior. Neo-roman in
style, with a standalone tower. Former protestant
temple built in 1846-1854. It is in the national
register of historic monuments*

*Filialkirche des Erlösers, im neuromanischen Stil mit
frei stehendem Turm. Früher evangelische
Kirche (erbaut 1846-1854).*

Im Denkmalregister eingetragen

24. Budynek Straży Pożarnej (pocz. XX w.)

ul. Drzymały 1

*Fire department building (the beginning of 20th
century), Drzymały Street 1*

*Feuerwehrgebäude, (Anfang d. 20. Jh.),
Drzymała-Str.1*

25. Budynek mieszkalno-usługowy (1908),
róg ul. Chrobrego i ul. Portowej
*Residential and commercial building (1908), the
corner of Chrobrego and Portowa Streets*
*Wohn -und Kundendienstgebäude (1908),
Ecke der Chrobry-und Portowa-Str.*

26. Kamienica (1906) *ul. Chrobrego*
Tenement house (1906), Chrobrego Street
Mietshaus (1906), Chrobry-Str.

27. Budynek przemysłowy (1 poł. XX w.) - *dawna
mleczarnia, ul. Wiosny Ludów*
*Industrial building (1st half of 20th century),
Wiosny Ludów Street. Former dairy*
*Industriegebäude (1.Hälfte d. 20.Jh.),
ehm. Molkerei, Wiosny-Ludow-Str.*

28. Dom Dziecka (1 poł. XX w.)
ul. Parkowa 2
Orphanage (1st half of 20th century),
Parkowa Street 2
Kinderheim (1.Hälfte d. 20.Jh.),
Parkowa-Str.2

29. Koszary - zespół zabudowy
z lat 1937-1938
Barracks (1937-1938),
a complex of buildings
Kaserne – Baukomplex
aus den Jahren 1937-38)

30. Cmentarz Wojenny żołnierzy Armii Radzieckiej przy ul.
Waszkiewicza (482 pochowanych w mogiłach zbiorowych),
marmurowy pomnik z napisem „Poległym Chwała Żołnierzom
1945”
War Cemetery of Soviet Army soldiers, Waszkiewicza Street (482
soldiers buried in mass graves). A marble monument with an
inscription “Poległym Chwała Żołnierzom 1945”, which
roughly translates into “Praise the Fallen Soldiers 1945”
Kriegsfriedhof d. sovjetischen Soldaten, mit einem
Marmordenkmal für die 1945 gefallenen Soldaten.
Waszkiewicz – Str.

31. Dworzec Kolejowy (2 poł. XIX w.)
ul. Dworcowa
Train Station (2nd half of 19th century),
Dworcowa Street
Bahnhof (2.Hälfte d. 19.Jh.),
Dworcowa-Str.

**32. Zespół Szkół Ogólnokształcących im.
Ireny Sendler** (1900-1910r.) przed wojną
seminarium nauczycielskie tzw.
Preparandium, później gimnazjum
i państwowa szkoła dla chłopców, po
wojnie liceum ogólnokształcące

General Schools Complex by name of Irena Sendler (1900-1910). Before the war it was a teacher's secondary school, so-called Preparandum, later a secondary school and a national school for boys.

After the war it became a highschool. Komplex d. Allgemeinbildenden Oberschulen (1900-1910), vor dem Krieg Lehrerseminar sog. Präparandium, später Gymnasium und staatl. Schule f. Jungen. Nach dem Krieg - Allgemeinbildende Oberschule

33. Kamienica, ul. Gimnazjalna 1
Tenement house, Gimnazjalna Street 1
Mietshaus, Gimnazjalna -Str. 1

34. Kamienica ul. Gimnazjalna 6,
z tablicą pamiątkową Stronnictwa
Demokratycznego
Tenement house, Gimnazjalna Street 6,
with a memorial board of the
Alliance of Democrats
Wohnhaus, Gimnazjalna-Str.6, mit der
Gedenktafel d. Demokratischen Partei

35. Pomnik w parku Konstytucji 3-go Maja,
odśłonięty w 70. Rocznicę odzyskania niepodległości Polski
The statue in the park of the Constitution of 3 May 1791,
revealed on 70th anniversary of Poland regaining
independence

Denkmal im Konstytucji 3 Maja-Park, enthüllt zum
70. Jahrestag der Wiedergewinnung der Freiheit Polens

36. Kamienica (1 poł. XX w.)
ul. Konopnickiej 26
Tenement house (1st half of 20th century),
Konopnickiej Street 26
Mietshaus (1.Hälfte d. 20.Jh.),
Konopnicka-Str.26

37. Budynek mieszkalny z pocz. XX w.
ul. Konopnickiej 5a
Residential building (the beginning of 20th century),
Konopnickiej Street 5a
Wohnhaus (Anfang d. 20.Jh.),
Konopnicka-Str. 5a

38. Kamienica (1 poł. XX w.) róg ulic Konopnickiej
i Ogrodowej

Tenement house (1st half of 20th century), the
corner of Konopnickiej and Ogrodowa Streets
Mietshaus (1.Hälfte d. 20.Jh.), Ecke der
Konopnicka -und Ogrodowa –Str.

39. Budynek mieszkalny z zegarem
słonecznym (pocz. XX w.) ul. Ogrodowa 3

Residential building with a solar clock (the
beginning of 20th), Ogrodowa Street 3

Wohnhaus mit der Sonnenuhr (Anfang d.
20.Jh.), Ogrodowa-Str.3

40. Kasztanówka

Kasztanówka – a street decorated with
chestnut trees

Am Katzbach

41. Szpital ul. Szpitalna 5 (1898)
Hospital (1898), Szpitalna Street 5
Johanniterkrankenhaus (1898),
Szpitalna-Str. 5

42. Budynek mieszkalny (2. poł. XIX w.)

ul. Arciszewskiego 1

Residential building (2nd half of 19th century),

Arciszewskiego Street 1

Wohnhaus, (2. Hälfte d. 19. Jh.),

Arciszewski-Str. 1

43. Stary cmentarz ul. Międzyrzecka

Old cemetery, Międzyrzecka Street

Alter, katholischer Friedhof,

Międzyrzecka-Str.

44. Kirkut (XVIII-XX w.) ul. Międzyrzecka,

jedyny materialny ślad obecności Żydów

w Skwierzynie. Najstarszy zachowany

nagrobek pochodzi z 1747 r.

Położony w południowej części Skwierzyny cmentarz żydowski jest największym pod względem obszaru obiektem tego typu w województwie lubuskim. Spośród innych kirkutów występujących na terenie województwa wyróżnia go ilość zachowanych macew.

Po rekonstrukcji cmentarzyska w roku 2002 doliczono się 247 płyt nagrobnych. Nieznany jest dokładny rok założenia cmentarza, choć według opinii Jana Jagielskiego z Żydowskiego Instytutu Historycznego może to być początek XXVIII wieku. Jego powierzchnia to blisko 2,35 ha, a najstarszy odkryty nagrobek pochodzi z 1736r. W drugiej połowie lat trzydziestych zaprzestano pochówku na terenie cmentarza. Okres drugiej wojny światowej przetrwał w stanie nietkniętym. W owym czasie cmentarz posiadał ogrodzenie, bramy cmentarne, studnię rytualną, dom przedpogrzebowy mieszczący się na szczycie wzgórza, nagrobki, grobowce i inne elementy związane z funkcją jaką niegdyś pełnił.

The Jewish cemetery localized in the southern part of Skwierzyna is the biggest of its kind in Lubusz Voivodeship. The number of preserved gravestones is what distinguishes this cemetery from others in the region. After its reconstruction in 2002, the cemetery contained 247 gravestones. The exact year of the foundation of the cemetery is not known, although according to Jan Jagielski from the Jewish History Institute it may be from the beginning of 18th century. Its area is almost 2,35ha, and the oldest gravestone discovered is from 1736. In the second half of 1930s the cemetery stopped operating. It survived the Second World War

intact. At that time it had a fence, cemetery gates, a ritual well, a funeral house on the top of the hill, tombstones, tombs and other elements connected to its former function.

Der jüdische Friedhof in Skwierzyna liegt im südlichen Teil der Stadt. Er ist der größte in der Lebuser Woiwodschaft, sowohl wenn es um die Fläche als auch um die Anzahl der gänzlich oder auch teilweise erhaltenen Grabplatten geht. Das Gründungsjahr der Friedhofs ist unbekannt. Nach Jan Jagielski vom Jüdischen Historischen Institut (ZIH) kann die Gründung in den anfangen des 18. Jh. liegen. Die Fläche des Friedhofs beträgt 2,35 ha und nach der im Juni 2002 durchgeführten Rekonstruktion fand man darauf 247 Grabsteine. Der älteste erhaltene Grabstein stammt aus dem Jahre 1736

45. Cmentarz katolicki (dawniej ewangelicki)
Catholic cemetery (former protestant cemetery)
Katholischer Friedhof (früher evangelisch)

46. Skwierzyński Ośrodek Kultury
(1 poł. XX w.) ul. Teatralna 5
Skwierzyna's Culture Centre (1st half of 20th
century), Teatralna Street 5
Skwierzynaer Kulturhaus (1.Hälfte d. 20.Jh.),
Teatralna-Str.5.

47., 48. Budynki mieszkalne
(1. poł. XX w) przy ul .Teatralnej
Residential buildings (1st half of 20th
century), Teatralna Street
Wohnhäuser (1. Hälfte d. 20. Jh.)
in der Teatralna – Str.

49. Gimnazjum im. Wł. Jagiełły (1896),
ul. Batorego 14, dawniej ewangelicka
szkoła podstawowa

Secondary school by name of Władysław
Jagiełło (1896), Batorego Street 14.
A former protestant primary school
Wł.-Jagiełło-Gymnasium, (1896) ehm.
evangelische Volksschule, Batory-
Str.14

50. Ośrodek Pomocy Społecznej (2 poł. XX w.)
ul. Batorego 15

Social Welfare Centre (2nd half of 20th century),
Batorego Street 15
Zentrum d. Sozialen Hilfe (2.Hälfte d. 20.Jh.)
Batory-Str. 15.

51. Wieża ciśnień z lat 30-tych XX w. 42 m wysokości
Water tower from 30's of the 20th century.
It is 42 meters high
Wasserturm (30er Jahre d. 20.Jh.), 42 m hoch.

52. Zespół Szkół Technicznych przy ul. Poznańskiej,
dawniej gimnazjum komunalne, (1880) następnie
siedziba urzędów państwowych

Technical School Complex, Poznańska Street. A former
secondary school (1880) and headquarters of national
offices.

Komplex d. Technischen Oberschulen, ehm. städtische
Realschule, (1880), später Sitz d. staatl. Ämter,
Poznańska – Str.

53. Pomnik króla Władysława Jagiełły, dłuta Tadeusza Dobosza, odsłonięty 21 lipca 1970 r.

The statue of the king Władysław Jagiełło by Tadeusz Dobosz, revealed on 21 July 1970.

König Jagiełło-Denkmal, enthüllt 1970

54. Dom Pomocy Społecznej ul. Przemysłowa 2.

Przed wojną – szkoła pedagogiczna. Od września 1939 do marca 1940 – ciężki obóz pracy Gestapo. Więzionych było 150 - 200 Polaków; do dziś nie odnaleziono jego dokumentacji ani masowych grobów pomordowanych więźniów.

Social Welfare Home, Przemysłowa Street 2. It was a pedagogical school before the war. From September 1939 until March 1940 – a Gestapo work camp. 150 – 200 Polish people were imprisoned here and the documents and mass graves of the camp are still to be found.

Haus d. Sozialen Hilfe, Przemysłowa-Str. Vor dem Krieg – Pädagogische Schule. Vom September 1939 bis März 1940 – Arbeitslager d. Gestapo f. 150 - 200 poln. Häftlinge; bis heute wurden weder die Unterlagen noch die Sammelgräber d. ermordeten Häftlinge gefunden.

55. Hotel „Dom nad Rzeką”. Przed wojną znany lokal gastronomiczno-rozrywkowy

Hotel “Dom nad Rzeką”. A famous catering and entertainment place before the war

Hotel „Dom nad Rzeką”, ehm. Restaurant und Tanzlokal Strandschlösschen.

56. Stary most na Warcie

The old bridge on Warta
Alte Wartebrücke

57. Muzeum Drogownictwa, ul. Gorzowska

The Museum of Road Building and Maintenance, Gorzowska Street.

Museum f. Straßenbau, Gorzowska-Str.

SZLAKI ROWEROWE ORAZ NORDIC WALKING

Gmina Skwierzyna to zielony skarb północnej części Województwa Lubuskiego. Puszcza Notecka będąca największym kompleksem leśnym w skali całej Polski to również jedyne miejsce, w którym występują wydmy śródlądowe o wysokości przekraczającej nawet 40m wys. (Wielka Sowa- 42 m wys. względnej 9x3m n. p. m.)

Na terenach gminnych, a dokładnie na prawym brzegu Warty znajduje się Zespół Przyrodniczo Krajobrazowy „Kijewickie Kerki”, którego powierzchnia to blisko 302 ha. W południowej części zespołu rosną wspaniałe dęby pomnikowe, których obwód sięga nawet 6 metrów. Pobliskie tereny zasiedla wiele gatunków ptaków, często bardzo rzadkie i cenne jak m. in. derkacz, kania ruda, kania czarna oraz perkozy. Regularnie można zaobserwować czapłę siwą, żurawia, bociana a nawet bielika.

Na okolicznych użytkach ekologicznych poza żurawiną błotną odnaleźć można np. rosiczkę okrągłolistną. W trakcie wędrówek na terenach Puszczy Noteckiej natrafić można również na storczyki oraz ponad trzydzieści cennych gatunków ptaków np. bąka, gągoła, puchacza oraz rybołowa.

Skwierzyna tak hojnie obdarzona przez naturę jest doskonałym miejscem dla miłośników aktywnych form spędzania czasu. Nie zawiodą się zwłaszcza entuzjaści sportów rowerowych czy nordic walking.

Trasa nr 1 „Różanka długa”:

Czas przejścia - ok. 2h

Długość trasy- 10,7 km

Stopień trudności trasy- łatwa (kolor zielony)

Możliwość spalenia kalorii na trasie

- około 807 Kcal

Trasa nr 2 „Różanka Krótka”:

Czas przejścia - ok. 1h 30 min.

Długość trasy - 7,7 km

Stopień trudności trasy- łatwa (kolor zielony)

Możliwość spalenia kalorii na trasie- około 580 Kcal

Opis trasy:

„Różanka” posiada długą (10,7 km) i krótką (7,7 km) wersję, dzięki czemu „Nordikowcy” mogą dopasować trening pod względem czasu i kondycji. Po wspólnym przebiegu tras przez 3,8 km w głąb lasu przy drodze umieszczony jest drogowskaz informujący o rozwidleniu drogi.

Krótką trasę skręca w lewo, aby po około 745 metrach połączyć się z trasą długą, skręcić w lewo i dalej do końca prowadzić wspólnie.

„Różanka długa” oraz „Różanka krótka” to trasy dla chodzących z kijkami, którzy mają już doświadczenie w tej formie aktywności ruchowej i lubią wysiłek. Dłuższa trasa wymaga kondycji, dlatego warto najpierw sprawdzić swoje umiejętności na krótszym odcinku. Różanka długa przyniesie z całą pewnością satysfakcję wprawionym „Nordikowcom”. Wybór szlaku to decyzja indywidualna, jednak oba szlaki pozwalają na trening kondycyjny, rozwój wytrzymałości szybkościowej oraz doskonalenie techniki. Obie trasy- dłuższa przez 5,5km i krótsza przez 2,5km biegną miękkimi leśnymi ścieżkami, dzięki czemu można zrezygnować z nakładek na końcówki kijków. Pozostałe odcinki bywają zróżnicowane, a teren tras nie jest szczególnie pofałdowany. Przed samym wejściem do lasu pojawia się delikatne wzniesienie, natomiast po wyjściu teren lekko się obniża.

Trasa nr 3 „Warcianka”:

Czas przejścia - ok. 1h

Długość trasy - 5,5 km

Stopień trudności trasy- łatwa (kolor zielony)

Możliwość spalenia kalorii na trasie- około 413 Kcal

Opis trasy:

Trasa „Warcianki” do doskonała propozycja dla tych miłośników nordic walking, którzy w krótkim czasie chcą zmaksymalizować trening. Droga bardzo szybko przenosi się z miasta na teren łąk i pól przy Warcie. Dzięki miękkości podłoża możemy w pełni wykorzystać kijki treningowe.

Teren w tym rejonie jest bardzo wyrównany, a dodatkowym plusem jest znikomy ruch pojazdów. Szczególnie atrakcyjne jest położenie trasy wzdłuż brzegu Warty. Wybór „Warcianki” to połączenie intensywnego treningu z pięknym krajobrazem. Trasa o długości 5,5 km jest idealnym miejscem dla przygotowań do wyścigów nordic walking, gdzie bazowy dystans wynosi 5 km.

Miękka nawierzchnia trasy zajmuje blisko 95%, dzięki czemu można zrezygnować z gumowych nakładek, natomiast ze względu na trawiasty teren warto zadbać o obuwie, które w razie opadów ochroni stopy przed wilgocią. Początek i koniec trasy znajduje się przy tablicy informacyjnej przy ul. Niepodległości.

Trasa nr 4 „Skwierzynianka”:

Czas przejścia - ok. 50 min.

Długość trasy - 4,5 km

Stopień trudności trasy- łatwa/ trasa miejska (kolor żółty)

Możliwość spalenia kalorii na trasie- około 340 Kcal

Opis trasy:

„Skwierzynianka” jest trasą w całości przebiegającą przez teren miasta, jednak miejski charakter można odczuć jedynie w jej początkowym odcinku o długości około 1,5 km. Warto zastosować wówczas specjalne gumowe nakładki, które zneutralizują twardą powierzchnię występującą w mieście. Trasa prowadzi przez ulicę Jana III Sobieskiego, Park Konstytucji 3 Maja i ul. Waszkiewicza.

Po tej ostatniej teren się zmienia i wstępujemy na obszar leśny, a powierzchnia niemal do końca pozostaje miękka. Odcinek „Skwierzynianki” prowadzi przez drogę Międzyrzecką, dość ruchliwą ulicę miasta, natomiast jej początek i koniec znajduje się na skwerku przy placu zabaw- doskonałe miejsce na przeprowadzenie rozgrzewki.

Trasa nr 5 „Obrzanka”:

Czas przejścia - ok. 1h 30 min.

Długość trasy - 8,0 km

Stopień trudności- średnia (kolor czerwony)

Możliwość spalania kalorii na trasie

- około 607 Kcal

Opis trasy:

Ze względu na ukształtowanie terenu po jakim prowadzi trasa oraz długość zaliczana jest do szlaków o średnim stopniu trudności. Początek trasy odnajdziemy przy tablicy informacyjnej na skrzyżowaniu ulic Sportowej z Parkową. Początkowy odcinek prowadzi przez park, a następnie przecinając ulicę Gorzowską wyprowadza z miasta. Zanim jednak dojdziemy do lasu musimy pokonać niemal kilometrowy odcinek o twardej nawierzchni. W dalszej części trasa prowadzi przez tereny leśne. W pobliżu znajdują się liczne rozlewiska, łąki i pastwiska, na których spotkać można łabędzie, konie oraz bociany.

Szlak „Obrzanka” dwukrotnie przecina rzekę Obrę, co szczególnie zostanie docenione przez „Nordikowców” w upalne dni. Odcinek powrotny wiedzie wzdłuż szutrowej drogi między Rakowem a Skwierzyną i wbrew pozorom może okazać się trudny. Trasa w tym miejscu jest długa i nasłoneczniona, a nawierzchnia twarda. Dodatkowo należy zachować ostrożność, ponieważ droga ze względu na swoje położenie jest uczęszczana przez samochody. Zróżnicowany charakter trasy pozwoli przeprowadzić zarówno trening siłowy oraz poprawić technikę marszu. Decydując się na „Obrzanke” nie zapominajmy o ochronnych gumkach na kijki oraz zadbajmy o nieprzemakalne obuwie w okresie opadów atmosferycznych.

CYCLE ROUTES AND NORDIC WALKING

Skwierzyna commune is the green treasure of the northern part of the Lubusz Voivodeship. Notec Forest, the biggest forest complex in Poland, is the only place with inland dunes over 40 m high (Wielka Sowa – 42 m of average altitude 9x3m above the sea level).

Within the area of the commune, on the right bank of the Warta River, there is a natural and landscape complex "Kijewickie Kerki", whose ground surface is almost 302ha. In the southern part of the complex there are monumental oaks with the perimeter of even 6m. The surroundings are inhabited by a great number rare of bird species, such as the landrail, the red kite, the black kite, and the ducker. One can regularly see the grey heron, the crane, the stork and even the white-tailed eagle.

The ecological utility areas are abundant in cranberry and one can even see the round-leaved sundew. While travelling through the Notec Forest, an attentive tourist can observe orchids and over thirty rare bird species, such as the bittern, the whistler, the eagle owl and the osprey.

The nature has been generous to Skwierzyna and made it the perfect place for active recreation lovers. Cycling and Nordic walking enthusiasts will not be disappointed either.

Route No.1 "The Long Bitterling"

Walking time - 2h

Length - 10,7km

Route difficulty level - easy (green colour)

Calorie-burning opportunity - around 807kcal

Route No.2 "The Short Bitterling"

Walking time - 1h 30 min

Length - 7,7km

Route difficulty level - easy (green colour)

ROUTE DESCRIPTION

The "Bitterling" route is divided into a long and a short version. The long one is 10,7km, and the short one is 7,7km which is a better option for those "Nordicwalkers" who have less time or are a bit out of physical condition.

Until one point both routes have common path; after 3,8km of heading towards the depths of the forest there is a signpost which informs about a fork in the road where long and short route split. The short route turns left and leads straight ahead, and after 745m it merges with the long route to turn left and lead to the end of both routes.

"The Long Bitterling" and "The Short Bitterling" are routes for those who like Nordic Walking, enjoy exercise and have experience with this form of physical activity. Especially "The Long Bitterling" requires good physical shape, so before entering the route it is suggested to try your hand at "The Short Bitterling", especially if one is not confident about their skills. Experienced "Nordicwalkers" will definitely derive great satisfaction from taking the longer route.

Both routes allow physical training, development of speed and endurance, as well as improvement in the technique. 5,5km of the longer route and 2,5km of the shorter one are soft forest trails and give a chance to remove the rubber tips from the poles. The rest of the trials is diverse, there are some hard surface parts and some allow to walk on soft surface. The landform rather flat; before entering the forest the route ascends smoothly and after leaving it descends in the same manner.

Route No.3 "Warcianka"

Walking time - 1h

Length – 5,5km

Route difficulty level - easy (green colour)

Calorie-burning opportunity

- around 413kcal

ROUTE DESCRIPTION:

The "Warcianka" route is a great offer for those who practice Nordic Walking and who want an intensive training in a short amount of time. This trail rapidly takes them out of the town and leads to an area surrounding the Warta River, rich in meadows and fields, which guarantees soft surface for walking and an opportunity to use the poles fully.

The landform of the trail is very even and almost no traffic is its additional advantage. Its location near the bank of the Warta River also adds to its charm. The "Warcianka" route is a combination of intensive training and gorgeous landscapes. Its 5,5km are perfect for training for Nordic Walking races, since their basic distance is 5km.

This trail does not require rubber tips, because almost 95% of it is soft surfaced, but one should think about shoes able to protect feet from moisture, since the trail is covered with grass. The route starts and ends by the information board on Niepodległości Street.

Route No.4 "Skwierzynianka"

Walking time - 50min

Length - 4,5km

Route difficulty level – easy/municipal route
(yellow colour)

Calorie-burning opportunity - around 340kcal

ROUTE DESCRIPTION:

"Skwierzynianka" is a municipal route, which means that it goes only through Skwierzyna. However, the urban nature of the route can be noticed only at its very beginning, on the first 1,5km of the distance. The rubber tips on the poles will neutralize the hard surface of the pavements leading through the town on Jana III Sobieskiego Street, Konstytucji 3 Maja Park and Waszkiewicza Street.

Then, the surface of the route turns soft, while it enters a forest and stays soft almost to the very end. A part of the trail runs through Międzyrzeczka Street, a quite busy road of Skwierzyna. The beginning and the end of the route is a square located right next to a playground – a perfect place for a warm-up.

Route No. 5 "Obrzanka"

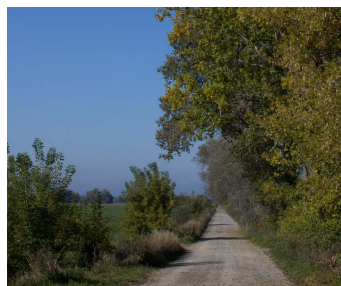

Walking time - 1h 30min

Length - 8,0km

Route difficulty level - moderate (red colour)

Calorie-burning opportunity - 607kcal

ROUTE DESCRIPTION:

The "Obrzanka" route is classified as moderate in difficulty due to its length, surface and landform. It starts by the information board where Sportowa and Parkowa Streets cross. The initial part leads through a park, and then outside the town through busy Gorzowska Street. Before entering a forest, one has to face 1km of hard surface. After that the route leads through a forest with a number of overflows, meadows and fields, where one can see swans, horses and storks.

This route times crosses the Odra River two times, which is appreciated on hot days. The way back leads along a gravel road between Rakowo and Skwierzyna. Contrary to what one may expect, it may prove difficult because it is long, not protected from sun and the surface is hard. Additionally, one needs to be careful, as the road is used by cars. The diverse nature of the trail allows one to train stamina and walking technique at the same time. While choosing "Obrzanka", one needs to remember to take the rubber tips for the poles and waterproof shoes in case of rain.

FAHRRAD - UND NORDIC - WALKINGSTRECKEN

Die Gemeinde Skwierzyna ist der grüne Schatz der Woiwodschaft Lubuskie. Die Puszcza Notecka ist der größte Waldkomplex Polens und der einzige Ort in dem Binnendünen mit einer Höhe von über 40m vorkommen (WielkaSowa 42m).

Im Einzugsbereich der Gemeinde, genauer am rechten Wartheufer, befindet sich der Landschaftspark „Kijewickie Kierki“ mit einer Größe von ca. 302 ha. In südlichen Teil wachsen Rieseneichen, deren Umfang über 6m beträgt. Das Gebiet ist Lebensraum für viele Vogelarten, wie z.B. den Wachtelkönig, den Schwarzmilan und den Haubentaucher. Man kann regelmäßig Graureiher, Kraniche, Störche und sogar Seeadler beobachten.

Im ökogebiet wachsen Moosbeeren und rundblättrige Sonnentau. Bei Wanderungen durch die Puszcza Notecka kann man auf Orchideen und dreißig verschiedene Vogelarten treffen, wie z.B. die Rohrdommel, die Schellente, den Uhu und den Fischadler.

Das durch die Natur so reich beschenkt Skwierzyna ist ein idealer Ort für Anhänger der aktiven Freizeit. Besonders auf ihre Kosten kommen Anhänger des Radsports und Nordic-Walker.

Strecke 1 „Różanka Długa“:

Gehzeit – 2 h

Streckenlänge – 10,7 km

Schwierigkeitsstufe – einfach (grüne Farbe)

Kalorienverbrauch – ca. 807 kcal

Strecke 2 „Różanka Krótka“:

Gehzeit – 1 h 30 min.

Streckenlänge – 7,7 km

Schwierigkeitsstufe – einfach (grüne Farbe)

Kalorienverbrauch – ca. 580 kcal

Streckenbeschreibung

Die Strecke „Różanka“ gibt es in lang (10,7 km) und in kurz (7,7 km). Die Nordic-Walker können so ihr Training den gegebenen Zeit- und Konditionsverhältnissen anpassen.

Nach dem gemeinsamen Streckenverlauf von 3,8 km in den Wald hinein, steht ein Wegweiser, der über die Gabelung der kurzen und langen Strecke informiert. Die kurze Strecke biegt nach links ab, um sich dann nach ca. 750 m wieder mit der langen Strecke zu verbinden.

„Lange Różanka“ und „kurze Różanka“ sind Strecken für Nordic-Walkingfans, die schon Erfahrung mit dieser Form der Bewegungsaktivität haben und keine Anstrengungen scheuen. Die lange Strecke erfordert eine sehr gute Kondition, deshalb sollte man seine Fähigkeiten zuerst auf der kurzen Różanka ausprobieren. Erfahrenen Nordic-Walkern macht die Lange bestimmt mehr Spaß.

Die Auswahl der Strecke muss man individuell vornehmen. Beide Strecken ermöglichen ein gutes Konditions-, Schnelligkeits- und Techniktraining. Diese Strecken verlaufen auf weichem Untergrund, die Lange 5,5 km und die Kurze 2,5 km weit, deshalb kann man auf die Gummikappen der Stöcke verzichten. Das Terrain der Strecken ist nicht besonders hügelig. Vor dem Eintritt in den Wald steigt es leicht an und flacht dann aber ab.

Strecke 3 „Warcianka“:

Gehzeit – 1 h

Streckenlänge – 5,5 km

Schwierigkeitsstufe – einfach – (grüne Farbe)

Kalorienverbrauch – ca. 413 kcal

Streckenbeschreibung:

Die Strecke „Warcianka“ ist geeignet für die Nordic-Walkingfans, die in kurzer Zeit ein intensives Training machen wollen. Die Strecke verlässt schnell die Stadt und führt ins Gebiet an der Warthe inmitten von Wiesen und Feldern. Der weiche Boden ermöglicht die volle Nutzung der Nordic-Walkingstöcke.

Das Terrain ist sehr ausgeglichen und fast frei von Autoverkehr. Ein weiterer Vorteil dieser Strecke ist ihre Lage entlang der Warthe. Bei der Warcianka verbinden sich intensives Training und malerische Landschaften ideal miteinander. Die 5,5 km lange Strecke eignet sich als Trainingsort für Nordic-Walkingrennen, bei denen die Grundstrecke 5 km beträgt.

95% der Strecke verlaufen auf weichem Untergrund, deshalb kann man auf Gummikappen verzichten. Allerdings sollte man wasserfestes Schuhwerk besitzen, da der Großteil der Strecke durch Gräser führt. Anfang und Ende der Strecke befinden sich an der Infotafel in der Niepodległości-Straße (ul. Niepodległości).

Strecke 4 „Skwierzynianka“:

Gehzeit – 50 min.

Streckenlänge – 4,5 km

Schwierigkeitsstufe – einfach – städtische Strecke (gelbe Farbe)

Kalorienverbrauch – ca. 340 kcal

„Skwierzynianka“ verläuft innerhalb der Stadt Skwierzyna. Jedoch spürt man den städtischen Charakter der Strecke nur am Anfang, ca. 1,5 km lang. Man kommt hier ohne Gummikappen für die Stöcke nicht aus. Die Strecke verläuft entlang der Jan III Sobieskiego-Straße, durch den Park Konstytucji 3. Maja und entlang der Waszkiewicza-Straße. Danach betritt man Waldterrain und der Untergrund bleibt bis zum Ende weich.

Ein Teil der Skwierzynianka führt entlang der Międzyrzecka-Straße, die sehr stark befahren ist.

Die Route beginnt und endet auf einer kleinen Grünfläche am Spielplatz, wo man Aufwärmübungen machen kann.

Strecke 5 „Obrzanka“:

Gehzeit – 1 h 30 min.

Streckenlänge – 8,0 km

Schwierigkeitsstufe – mittelschwer
(rote Farbe)

Kalorienverbrauch – ca. 607 kcal

Streckenbeschreibung:

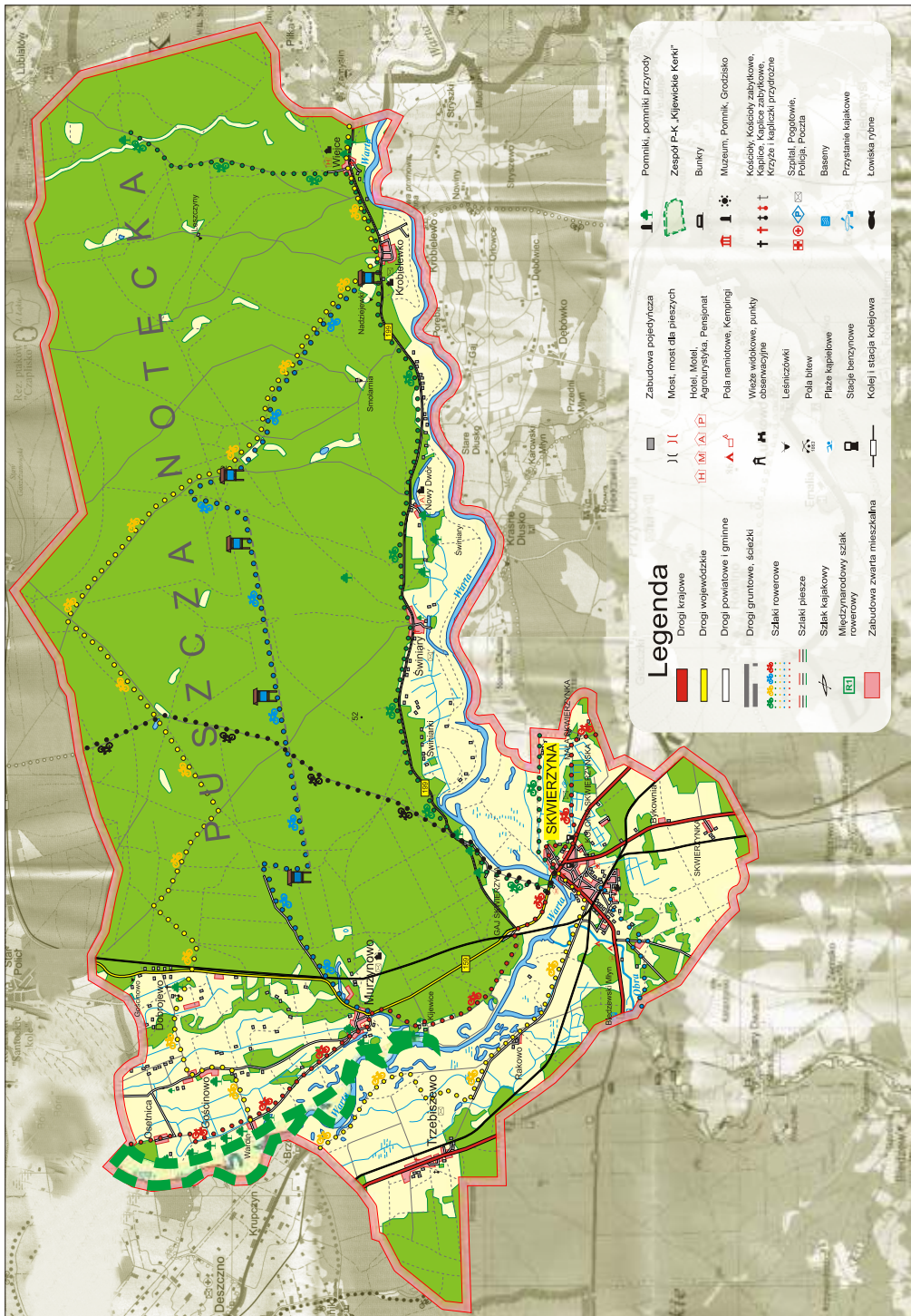
„Obrzanka“ gehört in Hinblick auf ihre Länge, den Untergrund, die direkte Umgebung und Struktur des Geländes, auf der sie verläuft, zu den mittelschweren Strecken. Sie beginnt an der Infostafel, an der Kreuzung der Sportowa- und Parkowa-Straße.

Am Anfang verläuft die Route durch den Park, dann überschneidet sie die stark befahrene Gorzowska-Straße, und führt die Nordic-Walker aus der Stadt heraus. Bevor man jedoch in den Wald kommt, legt man eine ca. 1 km lange Strecke auf hartem Untergrund zurück. Weiter führt sie durch Waldgebiete.

In der Nähe befinden sich wunderschöne Überschwemmungsgebiete, Weiden und Wiesen, wo man auf Schwäne, Pferde und Störche treffen kann.

Die Strecke überquert zweimal den Fluss Obra, was man sich besonders an heißen Tagen lobt.

Der Rückweg verläuft entlang dem Schotterweg zwischen Rakowo und Skwierzyna. Er kann sich als schwer herausstellen. Dieser Streckenabschnitt ist lang und bietet kaum Schatten, dazu kommt noch der harte Untergrund. Man sollte vorsichtig sein, weil dieser Abschnitt, auf Grund seiner Lage, befahren ist. Der unterschiedliche Charakter der Obrzanka ermöglicht ein optimales Krafttraining und die Verbesserung der Marschtechnik. Bei der Auswahl der Obrzanka sollte man an die Gummikappen und wasserfestes Schuhwerk denken.

Legenda

- Drogi krajowe
- Drogi wojewódzkie
- Drogi powiatowe i gminne
- Drogi gruntowe, ścieżki
- Szlaki rowerowe
- Szlaki piesze
- Szlak kajakowy
- Międzynarodowy szlak rowerowy
- Zbudowana zwerita mieszkalna

- Zabudowa pojezycza
- Most, most dla pieszych
- Hotele, Motle
- Agroturystyka, Pensjonat
- Pola namiotowe, Kempingi
- Wiska, wiejskie punkty obserwacyjne
- Lesniczowski
- Pola bitew
- Placze kąpielowe
- Stacje benzynowe
- Kolej i stacja kolejowa

- Pomniki, pomniki przyrody
- Zespół P-K, Kijewskie Kerk*
- Bunkry
- Muzeum, Pomnik, Grodzisko
- Koszuby, Kościoły zabytkowe, Kaplice, Kaplice zabytkowe, Krzyże i kapliczki przydrożne
- Szpital, Pogotowie, Polica, Pozna
- Baseny
- Przystanek kąpielowe
- Łowiska rybne

Przez Gminę Skwierzyna przebiega sieć oznakowanych szlaków rowerowych, która łączy wszystkie miejscowości w Gminie i umożliwia turystom odbywanie wycieczek na odległość nieprzekraczającą, przy wycieczce całodziennej 50 km. Stworzona sieć szlaków rowerowych, łączy się z siecią szlaków w gminach sąsiednich, a nawet daje możliwość połączenia jej, poprzez szlaki ponadregionalne, z województwem wielkopolskim i zachodniopomorskim a poprzez międzynarodową trasę R1 i szlak transgraniczny z Brandenburgią w Niemczech.

Szlaki są poprowadzone w celu zapewnienie bezpieczeństwa turystom, głównie drogami leśnymi oraz gminnymi i powiatowymi o małym natężeniu ruchu.

Aby umożliwić korzystanie w pełni z sieci szlaków rowerowych w Gminie Skwierzyna w każdej wsi sołectkiej oraz w mieście ustawiono tablice informacyjne z mapą na której, zaznaczono szlaki rowerowe, oraz zamieszczono informacje o gminie i poszczególnych sołectwach z wyróżnieniem najatrakcyjniejszych i wartych odwiedzenia miejsc.

Wszystkie szlaki w Gminie Skwierzyna są oznakowane za pomocą tabliczek informacyjnych, które na skrzyżowaniach i rozjazdach zawierają informację o odległościach.

Szlak zielony – ponadregionalny Lubiatów – Krasne Dłusko

Na terenie Gminy Skwierzyna przebiega przez: Wiejce, Krobielewko, Skrzynicę, Nowy Dwór, Świniary, Skwierzyna Gaj – punkt widokowy, Skwierzyna Rynek.

W gminie Skwierzyna długość szlaku wynosi - 34,6 km

Szlak żółty – ponadregionalny Warcin – Zamyślin

Na terenie Gminy Skwierzyna przebiega przez: Warcin, Gościno, Dobrojewo, Jezierce, Krobielewko, Wiejce.

W gminie Skwierzyna długość szlaku wynosi - 30,2 km

Szlak czerwony – euroregionalny Santok – Chełmsko

Na terenie Gminy Skwierzyna przebiega przez: Osetnica ("Dębiniec"), Warcin, Murzynowo –Kijewice- Skwierzyna Gaj – Skwierzyna rynek – Skwierzynka - Chełmsko

W gminie Skwierzyna długość szlaku wynosi 24,8 km

Szlak niebieski – międzygminny, przebieg szlaku: Skwierzyna Dworzec PKP – Lisia Góra (Gmina Bledzew), długość szlaku – 6km

Szlak żółty – międzygminny, przebieg szlaku: Skwierzyna Rynek – Rakowo – Kolonia Brzozowiec. Długość szlaku 14,3 km

Szlak czarny – międzygminny, przebieg szlaku: Skwierzyna rynek – Skwierzyna Gaj, Jezierce, Lipki Wielkie. Długość szlaku 17,4 km

Szlak łącznikowy Trzebiszewo – połączenie ze szlakiem żółtym. Długość szlaku – 1,6 km

Skwierzyna Commune has got a network of marked cycle routes connecting all of the towns in the commune and enables tourists to travel around 50 kilometers in the case of a whole-day trip. The network of cycle routes is connected with route networks of other communes, and even gives the opportunity to go beyond the area of Lubusz Voivodship to Greater Poland Voivodship and **West Pomeranian Voivodship through cross-regional routes and to Brandenburg in Germany through international route R1 and a cross-border route.**

The routes are mostly located in forests and overlap with municipal or district roads low traffic density to ensure tourists' safety.

To make it possible to fully enjoy the network of cycle routes in Skwierzyna Commune, information boards with a map of the commune with cycle routes marked and with information about the commune, its villages and landmarks are placed in every village with administrator's office and in every town.

All of the routes in Skwierzyna Commune are marked with information boards with the information about distances at every junction.

Green route – cross-regional Lubiatów – Krasne Dłusko

Route's course within Skwierzyna Commune: Wiejce, Krobielewko, Skrzynica, Nowy Dwór, Świniary, Skwierzyna Gaj – observation point, Skwierzyna Rynek.

Within Skwierzyna Commune its length is 34,6 kilometres.

Yellow route – cross-regional Warcin – Zamyślin

Route's course within Skwierzyna Commune: Warcin, Gościno, Dobrojewo, Jezierce, Krobielewko, Wiejce.

Within Skwierzyna Commune its length is 30,2 kilometres.

Red route – Euro-regional Santok – Chełmsko

Route's course within Skwierzyna Commune: Osetnica ("Dębiniec"), Warcin, Murzynowo, Kijewice, Skwierzyna Gaj, Skwierzyna Rynek, Skwierzynka, Chełmsko.

Within Skwierzyna Commune its length is 24,8 kilometres.

Blue route – cross-communal

Route's course: Skwierzyna Dworzec PKP – Lisia Góra (Gmina Bledzew).
Its length is 6 kilometres.

Yellow route – cross-communal

Route's course: Skwierzyna Rynek – Rakowo – Kolonia Brzozowiec.
Its length is 14,3 kilometres.

Black route – cross-communal

Route's course: Skwierzyna Rynek – Skwierzyna Gaj – Jezierce – Lipki Wielkie.
Its length is 17,4 kilometres.

Connecting route Trzebiszewo – a connection to the yellow route.

Its length is 1,6 kilometres.

Durch die Gemeinde verläuft ein Netzwerk von Fahrradwegen, welches alle Ortschaften miteinander verbindet und somit Ausflüge, die die 50 km Marke nicht überschreiten, ermöglicht. Dieses Netzwerk von Fahrradwegen verbindet sich mit den Strecken der benachbarten Gemeinden und ermöglicht somit die Anbindung an überregionale Strecken mit der Wojewodschaft Wielkopolskie und Zachodniopomorskie, an die internationale Strecke R1 und die grenzübergreifenden in Brandenburg/ Deutschland.

Bemüht um die Sicherheit der Touristen führen die Strecken durch Waldgebiete und an wenig befahrenen Straßen entlang.

Um die Nutzung der Fahrradstrecken im vollen Rahmen ermöglichen zu können, wurden in der Stadt und in allen Schulzenämtern Informationstafeln aufgestellt. Diese sind versehen mit allen Fahrradstrecken und Informationen über die Gemeinde und ihre Schulzenämter mit Berücksichtigung der Sehenswürdigkeiten.

Alle Stecken der Gemeinde Skwierzyna sind gekennzeichnet mit Informationstafeln, welche an den Kreuzungen und Abzweigungen über die Entfernungen informieren.

die grüne Strecke – überregional Lubiatów – Krasne Dłusko

Im Einzugsgebiet der Gemeinde verläuft die Strecke durch: Wiejce, Krobielewko, Skrzynice, Nowy Dwór, Świniary, Skwierzyna Gaj – Aussichtspunkt, Skwierzyna Rynek.

Die Länge der Strecke in der Gemeinde Skwierzyna beträgt 34,6km.

die gelbe Strecke – überregional Warcin – Zamyślin

Im Einzugsgebiet der Gemeinde verläuft die Strecke durch: Warcin, Gościno, Dobrojewo, Jezierce, Krobielewko, Wiejce.

Die Länge der Strecke in der Gemeinde Skwierzyna beträgt 30,2 km.

die rote Strecke – euroregional Santok – Chełmsko

Im Einzugsgebiet der Gemeinde verläuft die Strecke durch: Osetnica ("Dębiniec"), Warcin, Murzynowo –Kijewice- Skwierzyna Gaj – Skwierzyna rynek – Skwierzynka - Chełmsko

Die Länge der Strecke in der Gemeinde Skwierzyna beträgt 24,8 km.

die blaue Strecke – gemeindeübergreifend

Verlauf der Strecke: Skwierzyna Bahnhof – Lisia Góra (Gemeinde Bledzew),
Länge der Strecke 6 km

die gelbe Strecke – gemeindeübergreifend

Verlauf der Strecke: Skwierzyna Rynek – Rakowo – Kolonia Brzozowiec.
Länge der Strecke 14,3 km

die schwarze Strecke – gemeindeübergreifend

Verlauf der Strecke: Skwierzyna rynek – Skwierzyna Gaj, Jezierce, Lipki Wielkie. Länge der Strecke 17,4 km

Verbindungsstrecke Trzebiszewo – Verbindung mit der gelben Strecke.

Länge: 1,6 km

Brak jezior rekompensują starorzecza i doły rzeczne odcięte od głównego koryta Warty oraz Obry.

W granicach gminy znajduje się 39,5 km dolnego odcinka rzeki **Warty** – od 74,1 do 113,6 km. Uregulowane koryto rzeki stanowi szlak regłowy o szerokości 40 m (szerokość całkowita koryta to około 60 – 75 m). Głębokość tranzytowa waha się w granicach od 0,9 metra do 1,60 metra.

Wyróżniamy następujące kanały: Skwierzynka, Trzebiszewski, Stare Polichno, Dobrojewo, Gościno i Świniarski.

Rzeka posiada infrastrukturę umożliwiającą:

- kotwiczenie,
- żeglowanie jednostek pływających,
- cumowanie i holowanie,
- wiosłowanie,
- ruch jednostek pływających motorowych,
- organizację zawodów motorowodnych,
- używanie nart wodnych,
- nurkowanie,
- łowienie ryb.

Spływy kajakowe po Warcie

- *najpopularniejszy rozpoczyna się w Skwierzynie (zejście do wody z przystani przy Hotelu-Restauracji „Dom nad Rzeką” lub Stacji Wodnej) następnie biegnie przez Santok do Gorzowa i Świerkocina i dalej do Kostrzyna i ujścia Warty do Odry (ok. 64 km),*
- Santok - Skwierzyna,
- Międzychód - Skwierzyna,
- Sieraków - Skwierzyna.

Obra to drugi pod względem wielkości ciek wodny. W granicach gminy przebiega przedujściowy odcinek o długości 5,1 km. Szerokość koryta waha się w granicach 8-15 metrów, a głębokość 0,8-1,6 metra.

Pokonując rzekę napotkamy morenowe pagórki i łąki, które następnie ustępują urwistym prawie ścianom. Nurt miejscami przypomina górską rzekę. Na niektórych odcinkach występują przeszkody w postaci powalonych drzew, co dodatkowo uatrakcyjnia przeprawę.

Rzeka posiada infrastrukturę umożliwiającą:

- kotwiczenie,
- wiosłowanie,
- nurkowanie,
- łowienie ryb,
- plażowanie i kąpiele.

Splywy kajakowe po Obrze

- Stary Dworek-Skwierzyna,
- Bledzew - Skwierzyna,
- Międzyrzecz - Skwierzyna,
- Skwierzyna do ujścia
Obry do Warty.

THE LAND OF TWO RIVERS: WARTA AND OBRA

The lack of lakes in the region is compensated by old river beds and river “holes” separated from the main river bed of Warta and Obra.

Within Skwierzyna Commune there are 39,5 kilometers of the bottom section of **Warta** – between 74th and 114th kilometer. Warta’s regulated river bed is a trail 40 meters wide (the whole river bed is around 60-75 meters wide). Transit depth oscillates between 0,9 meters to 1,60 meters.

One can distinguish the following canals: Skwierzynka, Trzebiszewski, Stare Polichno, Dobrojewo, Gościnowo and Świniarski.

The river's infrastructure enables:

- anchoring,
- boat sailing,
- docking and tugging,
- rowing,
- using motorboats,
- holding speed boat competitions,
- water skiing,
- diving,
- fishing.

Kayaking trips on Warta

- *the most popular one starts in Skwierzynie (descent into the water takes place by the Hotel and Restaurant „Dom nad Rzeką” or at Stanica Wodna), then goes through Santok to Gorzów and Świerkocin and then to Kostrzyn and Warta's influx to Odra(about 64 kilometers),*
- Santok - Skwierzyna,
- Międzychód - Skwierzyna,
- Sieraków - Skwierzyna.

Obra is the second biggest watercourse in Skwierzyna Commune. Within its territory there is a 5,1 kilometers long section of the river. Its river bed oscillates between 8 and 15 meters, and its depth between 0,8 and 1,6meters.

While going across the river one can see moraine hillocks and meadow, which then give way to steep almost-walls. Obra's current sometimes reminds one of a mountain river. Some of the sections of it are full of obstacles such as fallen trees, which make the crossing more attractive.

The river's infrastructure enables:

- anchoring,
- rowing,
- diving,
- fishing,
- sunbathing and swimming.

Kayaking trips on Obra

- Stary Dworek - Skwierzyna,
- Bledzew - Skwierzyna,
- Międzyrzecz - Skwierzyna,
- Skwierzyna - *Obra's influx to Warta.*

Den Mangel an Seen ersetzen die Altwasser und Nebenflüsse, die vom Flussbett der Warthe und Ober abgetrennt sind.

Im Einzugsgebiet unserer Gemeinde liegen 39,5 km des unteren Abschnitts – von km 74,1 – 113,6- der **Warthe**. Das geregelte Flussbett hat eine Breite von 40m (die ganze Breite beläuft sich auf 60-75 m). Die Tiefe beläuft sich auf 0,9 – 1,60 m.

Wir unterscheiden folgende Kanäle: Skwierzynka, Trzebiszewski, Stare Polichno, Dobrojewo, Gościnowo und Świniarski.

Der Fluss verfügt über eine gute Infrastruktur, die

- das Ankerwerfen,
- Segeln,
- Anlegen,
- Paddeln,
- Motorbootfahren,
- Motorbootwettrennen,
- Wasserski,
- Tauchen
- Angeln ermöglicht.

Kajakfahrten entlang der Warthe

- *Die beliebteste Kajakstrecke beginnt in Skwierzyna (Anlegeplatz am Hotel und Restaurant „Dom nad Rzeką“ oder an der Jugendherberge), verläuft dann durch Santok , Gorzów, Świerkocin und weiter nach Kostrzyn (Küstrin) und dann bis zur Warthemündung in die Oder (ca. 64 km),*
- Santok - Skwierzyna,
- Międzychód - Skwierzyna,
- Sieraków - Skwierzyna.

Die Ober (Obra) ist der zweitgrößte Fluss. Im Einzugsbereich der Gemeinde verlaufen 5,1 km. Die Breite beträgt zwischen 8 und 15 m und die Tiefe von 0,8 - 1,6 m.

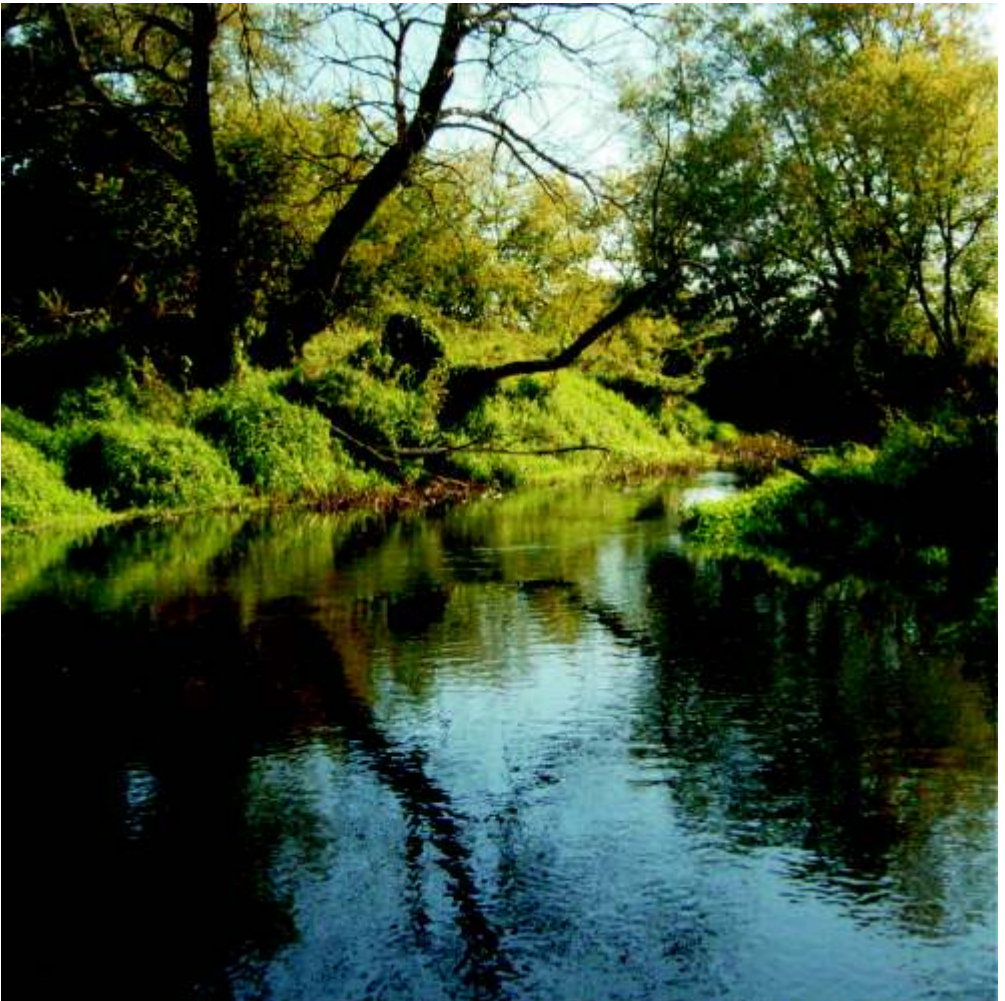
Das Flussufer ist sehr abwechslungsreich. Es erstrecken sich Hügellandschaften, Wiesen und auch Steilwände. Ihre Strömung gleicht stellenweise einem wilden Gebirgsfluss. Umgefallene Bäume bilden natürliche Hindernisse, was die Strecke noch interessanter macht.

Die Infrastruktur des Flusses ermöglicht:

- das Anlegen,
- Paddeln,
- Tauchen,
- Angeln,
- Sonnenbaden und Baden.

Kajakstrecken entlang der Ober

- Stary Dworek-Skwierzyna,
- Bledzew-Skwierzyna,
- Międzyrzecz – Skwierzyna,
- Skwierzyna bis zur Obermündung der Warthe.

Rzeki przyciągają jednak nie tylko kajakarzy ale także pływaczy. Każdego roku Nadobrzański Klub Pływaczy „Obra” organizuje **Ogólnopolski Spływ Zimowy Obrą** o tytuł „Oberstronga”. Jest to jedyna w swoim rodzaju możliwość zmierzenia się z siłami natury oraz własnymi słabościami. Uczestnicy spływu przepływają wąską wyznaczony odcinek rzeki.

Inną skwierzyńską atrakcją jest **Międzynarodowy Rajd Samochodowy Turystyczno-Nawigacyjny „Szlakiem Bobrów”**. Rokrocznie załogi mają do pokonania trasę poprowadzoną po całym terenie gminy Skwierzyna. Podczas jazdy można poznać wiele ciekawych i często nieznanymi zakątków. Tradycją stało się już oryginalne upiększanie biorących udział w rajdzie samochodów. W ciągu dwunastu lat trwania imprezy, uczestnicy zmierzali się z niebywałymi tematami przewodnimi m. in.: „Rajd Przedszkolaków”, „Śladami Skwierzyńskiego”, „Odkryj w sobie rzemieślnika”, „Raz przez Las”, „Raz na filmowo”, „Raz na bajkowo”, „Raz na ludowo” i „Te wspaniałe lata 70-te”. Ostatnia edycja została zorganizowana w temacie „Raz w mundurze”.

The rivers attract not only kayakers but also divers. Each year, Nadobrzański Diver's Club „Obra” organizes **all-Polish Winter Canoeing Trip** for Oberstrong title. This is a unique chance to pit yourself against the forces of nature and your own weaknesses. The participants have to swim across the set parts of the river.

The International Touristic Navigational Car Rally“Along the Trail of the Beavers” is another attraction of Skwierzyna. Every year each team has to drive along a circuit across different parts of Skwierzyna Commune. The ride makes a perfect opportunity to discover numerous interesting and often unknown enchanting areas. It has become an ingrained tradition to embellish cars which take part in the

race in a variety of unique and original ways. During the twelve years the event has been hosted by Skwierzyna, the participants has had to face various extraordinary themes, such as: "Preschoolers' Rally", "Follow in Skwierzyńskie's Footsteps", "Become a Craftsman",

"Once Through the Forest", "Once Like a Movie", "Once like a Fairytale", "Once Folksy" and "The Glorious '70s". The theme of the last year's edition of the rally was "Once in a Uniform".

Die Flüsse locken nicht nur die Kanufahrer sondern auch die Sporttaucher an. Jedes Jahr organisiert der Sporttaucherclub „Obra“ **nationale Winterkanufahrt um den „Oberstrong“ Titel**. Das ist die einzigartige Möglichkeit der Naturgewalt und den eigenen Schwächen entgegenzutreten. Die Kanufahrtteilnehmer schwimmen die angewiesene Flußstrecke durch.

Eine etwas andere Attraktion der Stadt Skwierzyna ist die **Internationale touristisch-navigatorische Auto-Rallye „auf den Biberspuren“** Jedes Jahr legen die Teams eine bestimmte Strecke durch die ganze Gemeinde Skwierzyna zurück. Während der Rallye kann man viele interessante und oft unbekannte Ecken des Gebietes kennen lernen. Es ist schon zur Tradition geworden, dass die Teilnehmer ihre Fahrzeuge originell schmücken. Während der letzten 12 Jahre, in denen die Rallye stattfand, konnten die Teilnehmer viele außergewöhnliche Leitthemen bearbeiten u.a.: „Kindergartenkindrallye“, „auf den Skwierzyński Spuren“, „Entdecke den Handwerker in dir“, „Einmal durch den Wald“, „Einmal filmisch“, „Einmal märchenhaft“, „Einmal volkstümlich“ und „Die tollen 70-er“. Das letzte Treffen stand unter dem Motto „Einmal in Uniform“.

NOCLEGI, GASTRONOMIA, REKREACJA

ACCOMMODATION, GASTRONOMY, RECREATION
ÜBERNACHTUNGEN, GASTRONOMIE, ERHOLUNG

SKWIERZYNA:

Hotel "Dom nad rzeką"

ul. Mostowa 3,
66-440 Skwierzyna
tel. 95 717 30 00

www.domnadrzeka.com.pl

e-mail: hotel@domnadrzeka.com.pl

Bar "Adria"

ul. 9 Maja 1
66-440 Skwierzyna
tel. 95 717 24 24

Bar "Club 56"

ul. Bolesława Chrobrego 18,
66- 440 Skwierzyna
tel. 782 390 990

Motel "Knajpa"

ul. Międzyrzeczka 14H,
66-440 Skwierzyna
tel. 95 717 60 17

www.firma.sorba.pl

e-mail: knajpa@sorba.pl

Kawiarnia "Jubilatka"

ul. Józefa Piłsudskiego 25
66-440 Skwierzyna
tel. 95 717 00 82

Zajazd "Chrobry"

ul. Gorzowska 19A,
66-440 Skwierzyna
tel. 97 717 01 38

www.zajazd-chrobry.pl

Metropolia Club

ul. Stefana Batorego 11,
66-440 Skwierzyna
tel. 518 269 599

www.metropoliacлуб.pl

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Skwierzynie

ul. Sportowa 1,
66-440 Skwierzyna
tel. 95 717 04 89

e-mail: osir.skwierzyna@neostrada.pl

Pizzeria "Banderas"

ul. Bolesława Chrobrego 1,
66-440 Skwierzyna
tel. 95 717 29 78

Pizzeria "Dolce Vita"

ul. Gimnazjalna 2,
66-440 Skwierzyna
tel. 511 713 813

Firma Cateringowa

ul. Gorzowska 18B
66-440 Skwierzyna
tel. 608 633 919 lub 608 633 918

e-mail: catering@24catering.pl

Express Pizza

ul. Nowa 15
66-440 Skwierzyna
tel. 500 156 744

KROBIELEWKO:

Agroturystyka „Nad Stawem”

Krobielewko,
66-440 Skwierzyna
tel. 513 587 344

NOWY DWÓR:

Agroturystyka „Optima”

Nowy Dwór 2,
66-440 Skwierzyna
tel. 505 360 623
www.nadwarta.com
e-mail: agroturystyka@nadwarta.com

ŚWINIARY:

Agroturystyka „Ranczo Sum”

Świniary 1A,
66-440 Skwierzyna
tel. 661 320 720
www.ranczosum.pl

Agroturystyka „Hoyland”

Świniary 8,
66-440 Skwierzyna
tel. 669 387 744

WIEJCE:

Pałac „Wiejce”

Wiejce 17A,
66-440 Skwierzyna
www.wiejce.pl
e-mail: rezerwacje@wiejce.pl

TRZEBISZEWO:

Kasmar F.H.U.

Główna 85,
66-445 Trzebiszewo
tel. 95 717 38 98

SKWIERZYNA:

Centrum Sportu i Turystyki

ul. Gorzowska 29,
66-440 Skwierzyna
tel/fax: 95 717 02 31,
tel. 608 281 796
www.sorba.pl
e-mail: sklep@sorba.pl

El Canoe

ul. Jana Pawła II 10
66-440 Skwierzyna
tel: 601 440 618 lub 692 376 058
e-mail: elcanoe@vp.pl

Kajakajak

ul. Jana XXIII 15,
66-440 Skwierzyna
tel. 531 941 777
www.kajakajak.com
e-mail: info@kajakajak.com

Skwierzyna
Miasto otwarte

Urząd Miejski w Skwierzynie
ul. Rynek 1, 66-440 Skwierzyna
tel. 95 721 65 10, fax 95 721 65 39
umig@skwierzyna.pl
www.skwierzyna.pl

